

Verbatim records

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 13.06.2018, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:12 Justiitsminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus seoses isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) menetlusest tagasivõtmisega

2. 14:46 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (607 SE) kolmas lugemine

3. 14:58 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (400 SE) kolmas lugemine

4. 15:21 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu (628 SE) kolmas lugemine

5. 15:24 Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (602 SE) kolmas lugemine

6. 15:33 Ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) kolmas lugemine

7. 15:35 Autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu (621 SE) kolmas lugemine

8. 15:38 Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (615 SE) kolmas lugemine

9. 15:45 Liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu (635 SE) kolmas lugemine

10. 15:47 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (599 SE) kolmas lugemine

11. 15:49 Õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu (609 SE) kolmas lugemine

12. 15:55 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine

13. 16:07 Kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (623 SE) kolmas lugemine

14. 16:09 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (624 SE) kolmas lugemine

15. 16:11 Jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (633 SE) kolmas lugemine

16. 16:13 Ülevaade avaliku teenistuse 2017. aasta aruandest

17. 16:52 Kodakondsuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (629 SE) teine lugemine

18. 16:57 Perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu kolmapäevast istungit. Kellel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Raivo Aeg, palun!

14:01 Raivo Aeg

Hea eesistuja! Head kolleegid! Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon on teinud tõhusat ja järjekindlat tööd. Tulenevalt julgeolekuasutuste seaduse § 36 lõikest 5 peab komisjon vähemalt üks kord aastas esitama Riigikogule ülevaate komisjoni tegevusest. Tegevuse ülevaade hõlmab ajavahemikku 13. juunist 2017 kuni 12. juunini 2018. Ülevaade on koostatud komisjoni peamistest ülesannetest ja funktsioonidest lähtudes. Sellel perioodil olid põhilised tegevused järgmised:

parlamentaarne järelevalve, regulaarsed asutuste järelevalve- ja kontrollitoimingud, julgeolekuasutuste eelarvete arutelud, seadusjärgsed arutelud ministritega ja kuulamised, järelevalve jälitus- ja julgeolekuasutuste toimingute üle, komisjoni seisukoha andmine julgeolekuasutuse juhi jätkamise kohta, avalduste ja kaebuste menetlemine. Komisjon pidas 29 istungit, sh neli väljasõiduistungit ja üks erakorraline istung. Komisjon kontrollib julgeolekuasutuste toimingute vastavust põhiseadusele. Täna!

14:03 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

14:03 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel annan ma üle puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Miks? Meil on praegu 2000-ndate 18. aasta. Eelnõu läheb tagasi aastasse 2006 ehk 12 aasta tagusesse aega, kui viimati tõsteti puuetega laste sotsiaaltoetusi. See toetus on 12 aastat olnud samal tasemel: keskmise puudega lastele 69 eurot ning raske ja sügava puudega lastele 80 eurot kuus. Mis on aga 12 aastaga toimunud? Näiteks elukallidus on tõusnud 47%, palgad on tõusnud 69% jne. Kui me veel statistikat vaatame, siis näeme, et nn tervete lastega perede vaesuse näit on 18,5%, aga vaesusriskis puudega laste peresid on 26%. Mida ütleb seadus? Seadus ütleb seda, et see toetus on ette nähtud puudest tulenevate lisakulude osaliseks hüvitamiseks. See 12 aastat samal tasemel püsinud toetus seda eesmärki enam ammu ei täida. Kuna valitsus ei ole tahtnud seda teha, siis teeme meie ettepaneku olukorda muuta. Aitäh!

14:05 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

14:05 Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel anda üle riigieelarve kontrolli erikomisjoni tööaruanne, mis puudutab meie tegevust ajavahemikul juulist 2017 kuni juunini 2018. Sellel perioodil me pidasime 44 istungit ja võtsime menetlusse 27 kontrolliaruannet. Meil oli kaks ühisistungit ja kolm väljasõiduistungit. Siinkohal ma tahan tänada kõiki komisjoni liikmeid aktiivse osalemise ja väärtusliku panuse eest, loomulikult ka Riigikontrolli, kes on meie kõige suurem partner, komisjoni personali ja kõiki teisi, kes on meie komisjoni töös osalenud. Toon veel eraldi välja selle aasta kevadised tegevused. Maikuus me arutasime riigi eelarvestrateegiat olulise tähtsusega riikliku küsimuse formaadis. See oli minu teada esimest korda, enne pole Riigikogu saalis selles formaadis riigi eelarvestrateegiat arutatud. Ja enne, kui valitsus riigi eelarvestrateegia valmis sai, me andsime Rahandusministeeriumile ka oma komisjoni sisendi. Me ütlesime, milliseid andmeid ja millisel kujul me tahame riigi eelarvestrateegias näha. Aga see kõik on siin aruandes kirjas ja mul on hea meel see üle anda.

14:07 Esimees Eiki Nestor

Andres Metsoja, palun!

14:07 Andres Metsoja

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Isamaa fraktsiooni nimel on mul au anda üle ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nagu te teate, on ühistranspordi valdkonda raha juurde tulnud, aga näiteks ka siin majas käis paar nädalat tagasi põhivaidlus maaelukomisjonis ja majanduskomisjonis suuresti selle üle, kuidas ja kes saab anda soodustusi, milline on määruuse reeglistik ja milline roll on Maanteeametil. Palju vastuolulist selles valdkonnas on tekitanud väga selge vajaduse ühistranspordiseadust muuta ja üle vaadata ning sellepärast olemegi vastava eelnõu esitanud. Selle eelnõuga suurendatakse põhimõtteliselt üksüheselt ühistranspordikeskuste õigusi – õigust otsustada piletihindade ja soodustuste üle, tegelikult ka laekunud piletitulu kasutamise üle kas arendustegevuseks või haldustegevuseks. Paralleelselt võetakse valdkonnaministri pädevusest ära dotatsiooni jagamine ja antakse see valitsuse pädevusse. Seda saaks siis vajadusel teha kaks korda aastas. See kõik peaks looma täiendavat õigusselgust ja andma kindlustunde just nimelt

ühistranspordikeskustele ja omavalitsustele, rakendamaks Euroopa subsidiaarsusprintsipi, mille järgi tuleb ühistransporti korraldada võimalikult tarbija, teenuse kasutaja lähedal ja ühtlasi selle teenuse eest ka vastutada. Selle eelnõu järgi jääks Maanteeamet seda tegevust kontrollima. Aitäh!

14:09 Esimees Eiki Nestor

Liisa Oviir, palun!

14:09 Liisa Oviir

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseadus ütleb, et igaühe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. Äriseadustik täpsustab, et aktsionäre tuleb võrdsetel asjaoludel kohelda võrdselt. Eesti äripraktikas on paraku aga ilmnenud olukordi, kus aktsionäride õigused mitte ainult ei prevaleeri vähemusaktsionäride õiguste ees, vaid väikeaktsionäride õigusi on oluliselt piiratud. Näiteks keelduvad aktsionärid väikeaktsionäridele andmast informatsiooni ühingu käekäigu kohta. Samuti ei arutata praktikas sageli sisuliselt läbi väikeaktsionäride ettepanekuid, vaid jäetakse need üldkoosolekul piisava kõlapinna puudumise tõttu kõrvale.

Väikeosanike ja -aktsionäride õigused ei ole Eesti kehtivas õiguses kaitstud samal määral, kui see on üldiselt tavaks arenenud riikides. Näiteks Maailmapanga ettevõtluskeskkonna uuringu "Doing Business 2017" andmetel asub Eesti küll äritegemise lihtsuse poolest 12. kohal, kuid peamiste äritegevust takistavate teguritena on välja toodud nõrka maksejõuetusmenetluse reeglistikku, aga ka väike- või vähemusinvestorite kaitse puudumist. Täpselt samamoodi on väikeaktsionäride kaitse puudumise probleemi toodud välja ka Maailma Majandusfoorumi iga-aastases konkurentsivõime aruandes "The Global Competitiveness Report". Meie Riigikohus ütles juba aastal 2014, et Eesti seadusandja peab kaaluma kaitsemehhanismide loomist ka väikeaktsionäride jaoks. Siiani ei ole seadusandja seda paraku teinud, mistõttu annan 21 Riigikogu liikme nimel üle äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu, mis tasakaalustab väikeaktsionäride ja väikeosanike õigusi. Aitäh!

14:11 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kolm eelnõu, ühe ülevaate ja ühe tööaruande ning me toimetame nende kõigiga edasi kodu- ja töökorra seaduse järgi. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 87 Riigikogu liiget.

1. 14:12 Justiitsminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus seoses isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) menetlusest tagasivõtmisega

14:12 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Justiitsminister Urmas Reinsalu on avaldanud soovi esineda täna Riigikogu istungil poliitilise avaldusega seoses isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 menetlemisega. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel täiendan täna istungi päevakorda ja lisan esimeseks päevakorrapunktiks justiitsminister Urmas Reinsalu poliitilise avalduse. Tutvustan teile ka selle päevakorrapunkti menetluse korda. Kõigepealt on justiitsminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus kuni 20 minutit. Lähtudes kodu- ja töökorra seaduse § 155 lõikest 4 on juhatus ja justiitsminister ühisel arusaamisel, et ministri küsimusi ei esitata. Küll aga avan pärast ministri poliitilist avaldust läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Palun, justiitsminister Urmas Reinsalu!

14:13 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav parlamendi esimees! Head rahvaesindajad! Siin me nüüd siis oleme. Uut isikuandmete seadust Riigikogule esitledes tõin ma esile objektiivsed põhjused, miks Eesti õiguskord uut seadust vajab. 2016. aasta kevadel kiitis Euroopa Parlament heaks uued andmekaitse reeglid, mis annavad inimestele kontrolli oma isikuandmete üle ja loovad ühtlase andmekaitsetaseme kogu Euroopa Liidus. Võrreldes seni kehtinud õiguskorraga laienevad isikuandmete töötlemise õiguslikud alused. Inimene on selgemalt ja rohkem oma andmete peremees. Näiteks on lihtsam oma andmetele juurde pääseda,

inimest teavitatakse põhjalikumalt sellest, kuidas andmeid töödeldakse, ning tagatakse, et asjaomane teave on esitatud selgel ja arusaadaval viisil. Teiseks tekib uus õigus andmeid üle kanda, mis võimaldab isikuandmete hõlpsat ülekandmist teenuseosutajate vahel. Kolmandaks on sätestatud selgem õigus andmeid kustutada ehk n-ö õigus olla unustatud. Neljandaks on inimesel õigus saada teada oma isikuandmete ründamisest.

Uue isikuandmete kaitse õiguskeskkonna lähtekoht seisneb selles, et see on vältimatu eeldus digitaalse turu rakendamiseks Euroopas. See on nurgakivi, et me saaksime digitaalset turgu võimestavate üleeuroopaliste reeglitega edasi liikuda. Teiseks, see kindlasti hõlbustab Eesti ettevõtjate tegevust, kes tegelevad kaupade või teenuste müügiga teistes liikmesriikides ja töötlevad ka isikuandmeid.

Varasemate ja üsnagi erinevate isikuandmete kaitse reeglite nüansseerituse tõttu pidid Eesti ettevõtjad olema kursis Euroopa Liidu kõigi liikmesriikide nõuetega. Määruse jõustumise järel tuleb juhendada selle määrusega tagatud platvormist ning kõnealune tegevus on edaspidi ühetaoline.

Tahan rõhutada, et uue isikuandmete seaduse lähtekoht, nagu ma viitasin, on uue, kehtima hakanud Euroopa andmekaitsemääruse täpsustamine. See reguleerib isikuandmete kaitse vallas küsimusi, mis täpsustavad isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud, nagu isikuandmete töötlemise seaduslikkust, eri liiki isikuandmete töötlemist ning tingimusi, mida kohaldatakse lapse nõusolekule seoses infoühiskonna teenustega, samuti järelevalve ja vastutusega seotud küsimusi. Teises plögis on küsimused, mis on jäetud liikmesriikide reguleerida, näiteks isikuandmete töötlemine ajakirjanduslikul eesmärgil, kunstilise ja kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks, teadusuuringu ja riikliku statistika vajadusteks, avalikes huvides toimuva arhiveerimise eesmärgil, pärast andmesubjekti surma, krediitvaldkonnas, avalikus kohas ning isikute ja vara kaitseks, samuti isikuandmete töötlemine õiguskaitse valdkonnas.

Hea parlament! Me elame üha enam digitaliseerivas maailmas. Digimajanduse ja e-riigi areng jääks kängu, kui inimesed ei usaldaks seda, kuidas ettevõtted ja asutused nende andmeid koguvad ja kasutavad. Andmekaitseõiguse eesmärk on luua kindlustunnet, andes inimestele kontrolli enda kohta käivate andmete üle ning pannes paika andmetöötajate kohustused. Kuid andmekaitse ei ole asi iseeneses. Õigus eraelule ja õigus isikuandmete kaitsele ei ole piiramatud. Isikuandmete kaitse määrus sätestab selgelt, et õigus andmekaitsele pole absoluutne, vaid seda tuleb kaaluda ja tasakaalustada teiste põhiõigustega, sh sõnavabadusega. Iga ühiskond vajab seda, et ajakirjandus saaks kajastada ühiselust olulist vabalt ja ausalt.

Seetõttu võimaldab andmekaitseõigus teha ajakirjanduse puhul vajalikke erandeid, kui eraellu sekkumiseks on avalik huvi. Niisuguses sõnastuses jõudis see seaduseelnõu ka valitsusest rahvaesindusse. See ei olnud sugugi juhus. Nõnda vastasin ma ka Riigikogu infotunnis rahvaesindaja Hanno Pevkuri küsimusele, miks otsustas valitsus loobuda terminist "ülekaalukas" seaduseelnõu tekstis. Osundan: "Me peame aru saama, et Euroopa andmekaitse määrus väga selge tahtliku valikuna sätestab siin erandi. Liikmesriigid sisustavad andmesubjekti nõusolekuta isikuandmete töötlemist ajakirjandusliku huvi eesmärgil iseseisvalt. Ma pean oluliseks ajakirjandusvabadust ja selle kaitset, sellest lähtuvalt on tehtud ka see muudatus. Loomulikult on ajakirjandusel oma selgelt piiritletud raamid, kuidas ta andmesubjekti nõusolekuta isikuandmeid töötleb. Ma arvan, et selles küsimuses oli see lähtekoht, miks valitsus sellekohase seaduseelnõu sellise muudatusega esitas."

Riigikogu menetluses lisati avaliku huvi ette sõna "ülekaalukas", nagu see on senises seaduses. Iseenesest võib öelda, et sõna "ülekaalukas" väljendab lihtsalt seda, et põhiõiguste pörkumisel kaalutakse, kumb kaalub teise üle: kas õigus eraelule või avaliku huviga põhjendatav sõnavabadus. Kuid "ülekaalukal" on ka teine tähendus. Mida tähendab ülekaalukas võit jalgpallis? Mitte lihtsalt skoori 1 : 2 või 0 : 1, vaid näiteks 1 : 7. Kui võtaksime eraelu ja sõnavabaduse pörkealasse hoopis selle arusaama, läheksid need tasakaalust välja. Rõhutan, et sõna "ülekaalukas" kasutamise kohta on viidatud, otsekui tuleneks see termin varem kehtinud isikuandmete kaitse direktiivist, aga nii see pole.

Varasem isikuandmete kaitse direktiiv sedastab, et kui isikuandmeid töödeldakse ajakirjanduse jaoks, sätestavad liikmesriigid erandid või kõrvalikalded ainult siis, kui see on vajalik selleks, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatuse õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad. Mingit eksplitsiitset nõuet sõna "ülekaalukas" kasutamiseks ei tulene ka uuest, jõustunud isikuandmete kaitse määrusest, mille artikkel 85 sätestab selgelt, et liikmesriigid ühitavad riigisiseste seadustega õiguse andmekaitsele sõna- ja teabevabadusega, sh ajakirjandusvabadusega. Avalikkuses viidatud ingliskeelne sõna *substantial*, mida Eesti õigustõlge on määratlenud kui sõna "oluline", puudutab hoopis eriliiki ehk delikaatsete isikuandmete töötlemise ühe erisuse eeldust riigisiseses õiguskorras.

Hea rahvaesindus! Ma olen kaugel sellest, et ühineda mõttekäiguga, nagu oleks kehtivas riigisisises õiguses kasutusel olnud sõna "ülekaalukas" lisamine põhiseaduskomisjonis otsekui soov Ungari ja Poola arenguid esile kutsuda, nagu Marju Lauristin on öelnud. See ei ole minu hinnangul õiguslikus mõttes relevantne diagnoos. Jättes kõrvale hinnangud meie headele partnerriikidele ja meediavabadusele neis riikides, tsiteerin tänases Päevalehes ilmunud Raidla büroo advokaatide Merlin Liisi ja Eneken Tiki artiklit, milles nad ratsionaalselt nendivad, et Euroopa Inimõiguste Kohtu ja andmekaitseasutuste praktikat arvesse võttes ei tohiks tõlgendamisel justkui olla vahet, kas seaduses on "ülekaalukas" terminina või mitte. Kuid lugupeetavad advokaadid rõhutavad, et normitehniliselt peaks mis tahes seaduse tekstist olema välja võetud sõnad, millel pole seaduse rakendamise seisukohalt iseseisvat õiguslikku tähendust.

Vallandunud debatt pole kaugeltki enam juriidiline. Artikli autorid nendivadki, et praegusel juhul on üks sõna tekitanud Eestis ajakirjandusvabaduse skandaali, mille klaarimisse on sekkunud nii meediategelased, poliitikud kui ka juristid. Kuigi ühegi õigusvaidluse tulemus tüliõunaks kujunenud sõna tõttu ilmselt ei muutu, on autorite hinnangul tekkinud mulje, otsekui tahetaks Eestis ajakirjandusvabaduse tagatise vähendada. See on tunnetuslik reaalsus. Taolises olukorras ei soovi valitsus täna, 13. juunil, panna rahvaesindust osalema sümboolses hääletuses mitte enam juriidiliste terminite, vaid ajakirjandusvabaduse kaitse üle. Valitsus on jätkuvalt seisukohal, et Eesti ühiskonna usalduse ja läbipaistvuse garant on vaba meedia. Ning kui määrus kaitseb isikuandmeid tugevamalt võrreldes direktiivi reeglitega peame proportsionaalselt ka riigisisises õiguses ajakirjandusvabadusele tugevama tagatise andma, mistõttu esitas valitsus parlamendi menetlusse eelnõu ilma terminita "ülekaalukas".

28 liikmesriigist seitsme riigisisises õiguskorras on jõustunud täpsustavad seadused, mis puudutavad Euroopa andmekaitse määrust. Eelistan uue isikuandmete kaitse seaduse hilisemat vastuvõtmist põhiõiguste omavahelise tasakaalu ohtu seadmisele – olgu see oht siis mitmete hinnangute järgi õiguslikus mõttes tegelik või ennekõike psühholoogiliselt tajutav oht või siis võimalik oht tulevikus pahatahtlikul tõlgendamisel ajakirjandust piirata viisil, mida vähemalt sõnades keegi soovinud pole. Ka mitmel varasemal korral on seadusandja enamuse soov muutunud võrreldes selle tahtega, millega eelnõu on saadetud teisele lugemisele, kuid vastupidi riigieelarve menetlemisele ei võimalda kodukorras seadus kolmandal lugemisel muudatusi teha. Seda arvestades võtan valitsuse nimel isikuandmete kaitse seaduse eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi.

Mis saab edasi? Euroopa isikuandmete kaitse määrus kehtib ja määrusest tulenevate erisustega kehtib ka senine isikuandmete kaitse seadus. Kavatsen homme esitada valitsusele, Riigikogule arutamiseks ja otsustamiseks isikuandmete kaitse seaduse eelnõu, milles kõnealust sätet ei ole. Küll sisalduvad seal need muud sätted, mis on põhiseaduskomisjoni menetluses asjaliku koostöö tulemusena eelnõu muutmiseks tehtud. Loodan asjalikule koostööle nii Riigikogu kui huvirühmadega, nagu see töö meil seni kulgenud on. Aitäh rahvaesindusele!

14:24 Esimees Eiki Nestor

Avan läbirääkimised. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Jevgeni Ossinovski, palun!

14:24 Jevgeni Ossinovski

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Andmekaitse määruse puhul on tegemist erakordselt olulise ja mahuka õigusaktiga ning loomulikult on selle menetlemine valitsuse tasemel olnud üsna pikk ja põhjalik, mis on ka asjakohane. Riigikogu menetluse kohta seda paraku öelda ei saa, sest eelnõu jõudis siia saali ilmselgelt liiga hilja selleks, et jõuda seda igakülgsesti läbi arutada. Küllap on see üks olulisemaid põhjuseid, miks meil põhiseaduskomisjonis ja siin teisel lugemisel olnud eelnõu puhul kerkis üles mure, mille lahendamiseks me täna tegeleme.

Sotsiaaldemokraadid ei saa kindlasti toetada Reformierakonna ettepanekut piirata ajakirjandust rangemalt, kui Euroopa määrus nõuab. Me arvame, et see ei ole demokraatlikus õigusriigis kohane. Ehkki ka justiitsminister oli valitsuses menetluse alguses sama meelt ja kooskõlastusringil oli eelnõus samasugune sõnastus, siis nagu ikka, lähevad asjad valitsuse menetluse käigus paremaks – valitsusest Riigikokku jõudnud tekst on õigem ja demokraatlikule õigusriigile kohasem. Kuna me oleme parlamendi menetluse käigus jõudnud sellisesse faasi, et olemasolevat eelnõu enam muuta ei saa, siis ma tahan Vabariigi Valitsust tunnustada selle sammu eest.

Ainuõige on eelnõu praegu menetlusest tagasi võtta ja algatada see siis uuesti ilma selle sõnata, kuna

parlamendis kolmandale lugemisele jõudev tekst tõepoolest selles väga olulises küsimuses valitsuse poliitilist või esialgset tahet enam ei väljenda. Me arvame, et selle eelnõu vastuvõtmine sellisel kujul oleks andnud vale signaali nii riigisiselt kui ka välismaailmale. Mõlemat tuleb pidada oluliseks. Ja me ei arva, et Eestis on ajakirjandusega mingisuguseid nii suuri probleeme, et seadusandja peaks ajakirjandusvabadust kuidagi rangemalt piirama.

Aga veel kord: nagu ka hea kolleeg Pomerants teab, ma rääkisin komisjonis mitu korda sellest, et me võiksime niivõrd mahuka ja olulise eelnõu puhul menetlustempot siiski optimaalsena hoida, et kõiki detaile oleks võimalik igakülgselt kaaluda. Eks siin on omad põhjused, miks see ei õnnestunud.

Euroopast tulid vajalikud rakendusaktid liiga hilja, nagu ikka. Aga ma arvan, et see tulemus, milleni me oleme jõudnud, on väga mõistlik: isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadus on ka parlamenti jõudnud ja nüüd me saame mõlemaid koos käsitleda, mis ongi igateviisi kohane ja mõistlik. Nii et ma veel kord sotsiaaldemokraatide nimel tunnustan valitsust selle targa otsuse eest! Aitäh!

14:28 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:28 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Kuna see küsimus on läinud väga mustvalgeks, siis ma hakatuseks ütlen ka väga selgelt ära, et Vabaerakonna fraktsioon toetab kõiki neid lahendusi ja samme, mis tagavad meil paremini ajakirjandusvabadust. Sõna "ülekaalukas" sissetoomine komisjonis oli ilmselt mõtlematu, seda ei oleks tarvitsenud teha.

Aga ma tõlgendan seda olukorda, mille ette parlament on nüüd asetatud, ka natukene teisiti. Nimelt nii, et valitsus taganeb ülekaaluka jõu ees, mitte terve mõistuse argumentide ees. Neid terve mõistuse argumente on siin ju esitatud. Tselluloositehase puhul oli ülekaalukas jõud avalik arvamus, mistõttu te hakkasite oma seisukohti korrigeerima. Kõigepealt tuli üks valitsuspartner plaadi tagant ära ja siis teine. Meie näpud pole sellega üldse seotud olnud. Tegelikult oli varjatult juba ammuilma toimunud nelja ministri kohtumine ettevõtjatega sellel teemal. Praegusel juhul taganetakse ajakirjanduse ees, kes on selle teema tugevalt üles võtnud.

Selle taga ma näen siiski palju suuremat probleemi – see on see, kuidas me üsna pimedalt, üsna läbimõtlematult kummitembeldame siin Euroopa Liidu direktiive, neid sisuliselt arutamata. Ja tegelikult on see, mis on siin toimunud, etteheide parlamendi protseduuride pealiskaudsusele. Lugupeetud justiitsminister peaks mäletama, et selle eelnõu esimese lugemise ajal esitasin ma talle ühe küsimuse. See puudutas omavalitsuste halduskoormust, mis ulatub andmekaitse direktiivi ülevõtmisel ja selle seaduse vastuvõtmisel 30 000 – 35 000 euronist aastas. See on sisuliselt uue ametikoha toomine kõigisse Eesti omavalitsustesse, mis tähendab seda, et kulud ulatuvad miljonitesse. Küsimus sellest, mis muutub paremaks võrreldes praeguse olukorraga ja kas seda saaks lahendada kuidagi teisiti, halduskoormust ümber jagades ja kulusid tõstmata, jäi sisulise vastuseta. Ka teise lugemise käigus toodi siin esile väga palju muidki probleeme, mitte üksnes selle õnnetu sõna küsimust, mis on meie ajakirjanduse tagajalgadele viinud. Ka need küsimused jäid vastuseta. Esitati ettepanek teine lugemine katkestada ja selle asjaga põhjalikumalt tegeleda, mis oleks lugupeetud ministrile olnud palju mugavam lahendus kui eelnõu tagasivõtmine või tagasilükkamine, mis oleks siin paratamatult juhtunud, juhul kui valitsus ise ei oleks eelnõu tagasi võtnud.

Nii et minu järeldus on siit see, et töötagem nende direktiividega sisulisemalt, tõstkem parlamendi töö kvaliteeti, arvestagem ka opositsiooni argumentidega – ärgem lükakem neid tagasi lihtsalt sellepärast, et need on tulnud opositsioonilt. Siis me saame palju kvaliteetsema seadusloome protsessi, kui meil seni olnud on. Aitäh!

14:31 Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

14:31 Marko Pomerants

Palun lisaaega!

14:31 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega, palun!

14:31 Marko Pomerants

Lugupeetud esimees! Head Riigikogu liikmed! Sõnavabaduse vastu oleks rumal võidelda ja seda me siin ei teegi. Mille eest tuleb võidelda? Sõnavabaduse ja isiku privaatsusõiguse parima tasakaalu nimel. Sõnastus "ülekaalukas avalik huvi" on Eesti Vabariigis, isikuandmete kaitse seaduses jõus 1. jaanuarist 2008. aastal ehk ajakirjandus on töötanud selle seaduse järgi kümme viimast aastat. Aga ma mõistan ka, et enne ollakse valmis surema, kui et kusagil oma meediakajastuses seda fakti nimetatakse. Viimaseks stiilinäiteks on eilne "Aktuaalne kaamera". Rahva ehk maksumaksja raha eest võiks ju selles pildis olla kogu tõde välja toodud. Loodan, et meedia esindajad ei jää oma sõnavõttudes seda fakti ignoreerima. Loodan, et suve jooksul tekivad meedia esindajate sõnavarasse "isikute õigus privaatsusele" – ma ei taha öelda "andmesubjektide õigus" – ja lihtne sõna "tasakaal". Meie omalt poolt näeme vaeva avaliku huvi parema mõtestamisega. Kohtumiseni sügisel!

14:33 Esimees Eiki Nestor

Oudekki Loone Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:33 Oudekki Loone

Head kolleegid! Kui rääkida intellektuaalomandist, siis kipuvad Eesti juristid muiates ütlema, et isikuandmete kaitset pole meil sisuliselt olemas. Muidugi, see on utreering, aga paljud probleemid on meil tänase seisuga tõesti reguleerimata. Kui firma tahab teha andmebaasi tavaliste inimeste elukohtadest, siis miski teda selle tegemisel ei piira. See seadus, mida me ette panime ja mida me täna oleks arutanud, ütleb, et kui üks ettevõtte (nt pood) tahab jälgida sinu ostuharjumusi, siis ta peab sinult enne luba küsima, kas ta võib nendest andmebaasi teha või ei või. Põhimõtteliselt me oleks täna öelnud, et andmed sinu eraelu, vältimuse ja käitumise kohta on sinu omad ja enne, kui need ilmarahva ette vaatamiseks riputada, peab sinult alati luba küsima.

Mis on mõistlikud erandid? Jah, teadustööd peab saama teha ja ajakirjandus peab saama võimu telgitaguseid näidata. See toobki meie kõigi ette keerulise, aga põhimõttelise küsimuse, kust läheb siis piir legitiimse avaliku huvi ja ettevõtte kasumihuvi, lihtlabase uudishimu, äratagemisrõõmu ja päris teadmiste vajaduse vahel. Sõna "ülekaalukas" on üks viis seda probleemi lahendada. "Ülekaalukas avalik huvi" ei tähenda, et see huvi kuulub mingisugusesse eriliselt kaitstud huvide gruppi – see ei anna poliitikutele võimalust oma tegevusi peita. Meie oleme nagunii ülekaaluka avaliku huvi objektid, sellepärast et meil on võim. Avalik huvi käib sisuliselt suvalise uudise kohta meie ühiskondlikus ruumis. Ülekaalukas avalik huvi tähendab olukorda, kus isikuandmete riive teeb väiksemat kahju kui andmete mitteavaldamisest tulenev tagajärg. Need on juhud, kus avalik huvi kaalub üles eraelu riive.

Keskerakond kaitseb tavalise inimese õigust oma eraelule ja õigust omada andmeid iseenda kohta. Me võitleme selle eest, et suured ja võimsad ei teeks inimeste andmetega suvalisi asju, seda, mida nemad heaks arvavad. Aga viimane, mida me tahame, on see, et ajakirjandus tunneks ennast suukorvistatuna. Ilma vaba ajakirjanduseta me demokraatiat ei tee. Seega, me loodame, et dialoog jätkub. Me anname endast kõik sellesse dialoogi ja loodame tõesti, et sügisel saavutame eespool mainitud probleemi puhul lahenduse, mis rahuldab kõiki osapooli. *Ceterum censeo* – see, kas Euroopa Liidu direktiiv nõuab sõna "ülekaalukas" või mitte, ei ole üldse oluline. Esiteks sellepärast, et erandid ongi liikmesriikide pädevuses, ja ka sellepärast, et meie seadusandlust saab ikkagi õigustada Eesti inimeste huvide parima võimaliku kaitsega, mitte sellega, mida Euroopa Liidu direktiiviga mõeldakse. Meie kaitseme Eesti kodanikke. Aitäh!

14:37 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:37 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Kui justiitsminister Reinsalu oleks selle seaduseelnõu menetlemise ajal olnud sama sorav ja täpne nagu täna siin, siis seda segadust poleks. Keegi ei ole veel maininud seda, et seletuskiri räägib siiamaani ülekaalukast avalikust huvist, ehkki eelnõus on see sõna järsku kaotsi läinud. Seega on seletuskirja ja eelnõu teksti vahel vastuolu, mis on ilmselt menetluse käigus tekkinud, sest Justiitsministeeriumi ametnikud on tunnistajate juuresolekul endiselt kaitsnud

sõna "ülekaalukas" seaduse tekstis. Nemad on öelnud, et nii on õige. Aga Urmas oli täna tasakaalukas, ma ei tahaks teda kritiseerida ja kiidan seda eelnõu tagasivõtmist – see oli meie ettepanek juba esmaspäeval. Ma loodan, et see oleks juhtunud ka siis, kui koalitsioonipartnerid ei oleks erimeelsuseni jõudnud.

Seda seadust on selgelt vaja, selle vajalikkust on täna piisavalt kirjeldatud, ja on kahju, et see asja ohvriks langeb. Probleem on muidugi selles, et õhus on ajakirjanduse suukorvistamise süüdistus, ja sellist asja Eesti poliitika endale lubada ei saa. Nii et me toome suure ohvri selle süüdistuse pärast, mis on ilmselt liialdatud, ilmselt ebaproportsionaalne ja praegusel juhul ka ebaõiglane. Teoorias on oht olemas ja loomulikult ei tohi me neid võimalusi tulevikuks juurde luua, aga Eesti ajakirjandus on õnneks olnud vaba ja sellised näpuga näitamised on olnud ülearused. Probleem on selles, et põhiõiguste tasakaal on nende sõnade, nende süüdistuste järel näiliselt ohus ja seda me endale lubada ei saa. Ma heidaksin Jevgeni Ossinovskile ette tema kõnet. Tema ei suutnud olla väärikas: ta nimetas seda sõna muutust Reformierakonna ettepanekuks. Reformierakond ei ole seda sõna arutanud, talle ei ole selleks võimalust antud. Selle sõna lisamine vastavalt seletuskirjale ja ekspertide arvamusele oli siiski põhiseaduskomisjoni praktiliselt üksmeelne otsus – siin ei ole mõtet erakondlikku poliitikat taga otsida. Ka Jevgeni Ossinovski isiklikult hääletas komisjonis selle sõna poolt. Ei ole väärikas tulla praegu ja näidata näpuga olukorrale, kus komisjon oli lihtsalt mõtlematu, nii nagu ka Andres Herkel väga tabavalt ütles.

Mida mul selles olukorras veel lisada on? Ajakirjandus ilmselt kasutas oma ebaproportsionaalselt suurt mõju teiste huvigruppidega võrreldes. Loomulikult me tahamegi, et neljandal võimul oleks selline võim, aga komisjon sai ju 13 pöördumist – ainult ajakirjanduse pöördumine võeti arutelule, kõik muu jäeti kiirustades kõrvale, mis on iseenesest probleem. Mainin selle ära sellepärast, et justiitsminister lubas juba homme uue eelnõu esitada. See on kindlasti tema kohus. Aga ma väga loodan, et ka need muud pöördumised ja muud mured on läbi arutatud, st vajalikud muudatused on tehtud terve spektri ulatuses, või vähemalt antakse Riigikogule aega need läbi arutada.

Kokku võttes jääme kaitsma vaba ajakirjandust ja siiski ka Riigikogu õigust menetleda seaduseelnõusid etteantud aja piires, st normaalsete tavade järgi etteantud aja piires, mitte kiirkorras. Kogu asja taga on kiirkorras menetlus, mitte – ma usun, et võin seda kinnitada kogu Riigikogu nimel – katse ajakirjandusele kuidagi käru keerata. Seda ei ole tehtud senise seadusteksti järgi ega kavatsatud seda ilmselt teha ka põhiseaduskomisjonis eelnõu menetlemisel. Aitäh!

14:42 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:42 Martin Helme

Palun igaks juhuks lisaaega ka!

14:42 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

14:42 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Ma pean tunnistama, et ei mina ega Jürgen Ligi ei ole põhiseaduskomisjoni liikmed, aga meie esindaja sõnul tuli selle konkreetse sõna lisamise ettepanek küll Reformierakonna esindajalt. Minu meelest me oleme kogu selle aruteluga täielikult rappa jooksnud. Te ei leia minu näol inimest, kes hakkaks Eestis ajakirjanduse suukorvistamise pärast krokodillipisaraid valama. Ajakirjandus suukorvistab ennast suurepäraselt ise, sh suukorvistab suurepäraselt ka oma ideoloogilisi vastaseid Eestis. Nii et see on minu meelest täielik pseudoteema.

Millest peaks palju rohkem rääkima, on ikkagi see, et meie ees oli 200-leheküljeline määrus, kus on 99 punkti, mis tegelevad nii eraisikute, firmade kui ka riigiasutustega ning mis väga põhjalikult ja kohati väga keeruliselt seavad kõigile teatud keelde ja käske, mille igapäevane rikkumine on garanteeritud. Meie ees oli seaduseelnõu, mis teinuks põhimõtteliselt meist kõigist – ma ütlen veel kord: nii eraisikutest, ettevõtjatest, ametiasutustest kui ka sellest samast ajakirjandusest – igapäevased kurjategijad. Ütleme siis Euroopa Liidule aitäh.

Põhiteema ei ole see üks totakas sõna – kas "ülekaalukas" või "mitte ülekaalukas". Põhiteema on see, et järjekordselt on meieni kuskilt Brüsselist veerenud mingisugune tükk regulatsiooni, mille peale me

lülitame siin kodumaal ajud välja: ütleme, et nii on ja nii läheb, ning arvame, et selle peale läheb elu paremaks. Ma olen täiesti nõus sellega, et plahvatuslikul digitaliseerumise ajastul, kui kõigil on taskus mingid seadmed, mis neid sisuliselt kogu aeg jälgivad, on privaatsuse tagamine hoopis teistsugune probleem või mure, kui see oli veel 10–15 aastat tagasi, rääkimata 100 aastat tagasi. Sellele murele või probleemile otsitakse lahendusi mitte ainult Eestis, vaid terves arenenud maailmas. Aga nii nagu alati, õilsatest eesmärkidest üksi ei piisa. Sellest muretsemisest ja siin rääkimisest, et kõigi inimeste andmed peavad olema kaitstud ja turvatud ning neile peab kõigest teada andma, üksi ei piisa. See konkreetne määrus ei aita – see teeb meist kõigist hoopis igapäevased kurjategijad. Nii et põhjus, miks me seda eelnõu ei toetanud, ei ole mitte vaidlus ühe õnnetu sõna üle, sest see on täielik pseudovaidlus. Aitäh!

14:45 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi on õigus vastulauseks. Palun, Jürgen Ligi!

14:45 Jürgen Ligi

Aitäh! Minu nime nimetati ja oma au kaitseks pean ma andma selgituse. Eelkõneleja seadis kahtluse alla minu sõnad, aga ma kinnitan üle, et põhiseaduskomisjonis ei olnud esindatud Reformierakonna seisukoht ja Reformierakonna liige ei saa viia eelnõu teksti oma käega asju, mida teised ei toeta. Põhiseaduskomisjon oli praktiliselt üksmeelne selle ühe sõna lisamisel. Ja just kiirmenetlus on põhjus, miks ei meie ega teised erakonnad ei saanud enne seda oma seisukohti kujundada ja mille tõttu jäid eksperdid kuulamata.

14:45 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu. Algataja on eelnõu 616 tagasi võtnud ja see kukub tänasest päevakorrast välja.

2. 14:46 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (607 SE) kolmas lugemine

14:46 Esimees Eiki Nestor

Läheme päevakorraga edasi: Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 607 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Mart Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:46 Mart Helme

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! See eelnõu on iseenesest väga õilsal eesmärgil sündinud. See on sündinud selgelt ka murest selle pärast, et Eesti Vabariigi kaitsevõime oleks tagatud ja et Eesti Vabariigis kaitsejõududesse kuuluma pidavad või ajateenistusse minema pidavad inimesed – ka kordusõppustele või mis iganes õppustele minema pidavad inimesed – ei saaks suvaliselt otsustada, kuidas nad käituvad, kas nad käituvad lojaalselt ja täidavad kohustust, mis neil riigi ees on. Sellega on kõik korras. Põhimõtteliselt riik peabki olema sunniaparaat teatud valdkondades, mis ta on võtnud oma monopoliks, oma kõige olulisemaks ülesandeks. Riigikaitse on kahtlemata riigi monopol ja riigi ülesanne ning riigi kodanikel on kohustus riiki selle ülesande täitmisel abistada ja omapoolset kohustust täita. Küsimus on muus. Küsimus on selles, et iga asja puhul vastutus ja karistus peavad olema kooskõlas rikkumisega, mis on korda saadetud. Selles eelnõus on need proportsioonid paigast ära ja nihkutakse väga selgelt valdkonda, mida me võime nimetada kodanikuõigusteks. Kodanikul on õigused ja selle eelnõuga neid väga selgelt rikutakse.

Ma olen täiesti nõus, et kaitseväeteenistusest kõrvale hiiliv inimene peab saama karistuse. Kui praegused karistused on ebapiisavad – ja ma olen nõus, et need on ebapiisavad –, siis tuleb karistusi karmistada. Aga neid karistusi ei saa muuta suvaliselt tõlgendatavaks. Kui te ületate kiirust, siis ei saa teilt ära võtta kalapüügiluba. Kui te pussitate kedagi, siis ei tähenda see seda, et teilt võetakse ära kõik muud õigused – jahipüssi omamise õigus ja ma ei tea, mis õigused veel. Ma tuletan, muide, kooseluseaduse toetajatele meelde, et te armastate kogu aeg korrutada: kord antud õigusi ei saa ära võtta. Vaadake, sõbrad, ma ütlen teile sedasama: kord antud õigusi ei saa ära võtta. Kui inimene on läbi

teinud liikluskursused, sooritanud eksamid, maksnud riigilõivud ja saanud autojuhiloa, siis ei saa teda teise, liiklusse mittepuutuva rikkumise eest karistada sellega, et talt võetakse ära autojuhiluba. See on ebaproportsionaalne, see ei ole vastavuses selle rikkumise loogikaga.

Ma olen igati nõus, et praegused karistused on leebed. Suurendame siis trahve, seame sisse vangistuse, seame sisse mingid muud karistused, laiendame alternatiivteenistuse võimalusi! Ka alternatiivteenistuses võib olla palju ebameeldivat. Aga see, mida praegu kavatsetakse teha – ära võtta paadijuhtimise luba, jahimeheluba jne, jne –, on tungimine kodaniku õiguste kallale ja sellega ei saa ma nõus olla. Ma tunnistan, et meie fraktsioonis ei ole selles küsimuses üksmeelt. Mõned meie fraktsiooni liikmed on seda meelt, et kodanikult võib kõik tema õigused ära võtta, kui ta ei lähe kaitsejõududesse oma kohustust täitma. Mina ja suurem osa meie fraktsioonist niisuguse repressiivriigiga ja säärase ebaproportsionaalsete ametnike poolt suvaliselt kehtestatud karistusnormidega nõus ei ole. Seetõttu kutsun ma teid kõiki üles järele mõtlema, kas ei ole mitte nii, nagu ütleb kõnekäänd: põrgutee on sillutatud heade kavatsustega. Praegusel juhul on põrgutee sillutatud heade kavatsustega. Tahtes tagada, et inimesed täidavad oma kodanikukohust riigi kaitsmisel, muutume me ebaproportsionaalseks repressiivriigiks. Sellega ei saa nõus olla. Aitäh!

14:51 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:51 Madis Milling

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Eelkõneleja oli oma sõnavõtus äärmiselt emotsionaalne, ma natuke utreerin, aga ta nagu maalis ette pildi peatselt saabuvast maailmalõpust. Mina nii emotsionaalne ei ole. Esiteks, kas me saame autojuhilube silmas pidades kasutada sõna "kodanikuõigus" või "inimõigus"? Noh, kuulge, autojuhiluba ei ole seda. On kindel, et erinevad sanktsioonid kaitseväeteenistusest, ajateenistusest kõrvalehiilijatele on ajale jalgu jäänud ja pehmelt öeldes muutunud naljanumbriks, mis ei anna ühelegi nihverdajale signaali, et nihverdamine ei tasu ennast ära. Eelkõneleja tegi ettepaneku suurendada rahatrahve. Rahatrahvidega on aga alati nii, et kust midagi võtta ei ole, sealt ei võta surm ka. Me ju teame, kui palju on Eestis mitmesuguseid trahvivõlglast. Siin ei olegi midagi teha – me võime trahve lõpmatuseni suurendada, aga kätte seda raha ei saa. Loomulikult ei tähenda loetletud sanktsioonid, olgu selleks autojuhiloa või kalastusloa või veemootorsõiduki juhtimise loa äravõtmine seda, et ajateenistusest kõrvalehiilijalt kohe automaatselt kõik need load korraga ära võetakse. Ei, sanktsioonid rakenduvad alati kasvavas trendis. Kõigepealt on mingi hoiatus, siis tuleb väiksem rahatrahv. Eelkõige on need uued sanktsioonid mõeldud nendele, kes on kroonilised kõrvalehiilijad, kes siiaamaani on nendele trahvidele ja muudele sanktsioonidele pehmelt öeldes vilistanud. Inimene, kes on otsustanud astuda ajateenistusest kõrvalehiilimise okkalisele teele, peab teadma, mis kõik võib teda ees oodata, kui ta oma põhiseaduslikku kohustust ignoreerib. Ja näiteks autojuhiloa äravõtmine ei ole suvalise ametniku otsustada. See kõik käib ikka põhjaliku menetluse kaudu kuni kohtuinstantsideni välja.

Lõppude lõpuks meist keegi ei nurise selle üle ega räägi inimõigustest ja kodanikuõigustest, kui me elatist raha mittemaksjalt võime autojuhiloa ära võtta. Aga kui inimene ei täida oma põhiseaduslikku kohust, siis on see justkui kodanikuõiguste riivamine.

See on hea seadus, sellel on hea ennetav mõju ajateenistusest kõrvalehiilijatele ja Reformierakonna fraktsioon toetab seda. Aitäh!

14:55 Esimees Eiki Nestor

Sulgen läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 607 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 84 Riigikogu liiget. (Juhataja helistab kella.) See on nii tore, et kui Jürgen tuleb saali, on alati vaja kella anda. (Naer saalis.)

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 607. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu 607 vastuvõtmise poolt oli 72 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid 2. Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

3. 14:58 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (400 SE) kolmas lugemine

14:59 Esimees Eiki Nestor

Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 400 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Hanno Pevkur Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:59 Hanno Pevkur

Head kolleegid! Täna on olnud meeleolukas päev, kindlasti see jätkub selle eelnõu vastuvõtmisega. Kahjuks me anname siit saalist välja vale sõnumi. See sõnum on see, et läheme mitte edasi, vaid tagasi. Ja selle tagasimineku juures võiks olla samasugune vaidlus, milliseid üksikuid sõnu kasutada, kas lisada üks sõna või mitte, nagu me siin justiitsministri kõnest just kuulsime. Aga tegelikult me teame, et kõnealuse väikese muudatuse sõnum on palju laiem. See sõnum on see, et me ei usalda oma e-valimisi. Seda tahab täna valitsus öelda.

Nagu ikka paljude eelnõude puhul, on selleski häid asju. Seda on siit puldist korduvalt öeldud ja tahan ka mina rõhutada, et elektrooniline valijate register on kindlasti hea asi. Ei ole kahtlust, kindlasti on! Aga kodus hääletamise pikendamine kindlasti ei ole hea mõte. See on üks ebatavalisemaid, kui mitte kõige ebatavalisem valimisviis, kui saadame kellegi mõne inimese koju ja ütleme talle, kelle poolt hääletada. Numbrid näitavad risti vastupidist trendi. Kui kunagi oli jutt umbes 5000 inimesest, kes kasutasid kodus hääletust, siis praeguseks on see arv kukkunud 2000 juurde või isegi alla selle. Kodus hääletamine ei ole see viis, mida peaks kasutama. Selleks on alternatiiv olemas: selleks on olemas e-hääletus, selleks on olemas ID-kaart. Need valikud, mis riik omal ajal teadlikult tegi, olid suunatud tulevikku. See valik, mille me siin nüüd koalitsiooni häältega teadlikult teeme, on suund minevikku. Nii lihtne see ongi!

Meil on praegu võimalus jätta see eelnõu vastu võtmata. Eelnõu algatajad ei soovinud seda tagasi võtta, kuigi nad oleks võinud seda teha. Ka siin oleks võinud teha tagasivõtmise ettepaneku ja jääda senistesse raamidesse vähemalt elektroonilise hääletamise pikkusega ja jättes kodus hääletamise pikendamata. Praegu kehtiv seadus on üldiselt hea seadus. Väikesed täpsustused on alati võimalikud, aga nagu klassikud ütlevad: ei ole mõtet torkida asja, mis töötab. Head kolleegid, me ei näe mingit põhjust seda seaduseelnõu toetada ja loodame, et ka koalitsioonil on oidu anda viimasel hetkel Eesti rahvale ja ka rahvusvahelisele üldsusele sõnum, et Eesti ei sammu mineviku teed, vaid ikka ja ainult tuleviku teed. Aitäh!

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Külliki Kübarsepp, palun!

15:02 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head saalis viibijad! Ka Vabaerakonna fraktsioon ei toeta seda eelnõu. Tegemist on väga tugeva signaaliga, et me ei vaja oma eduloo edasiarendamist, vaid pigem alavääristame ja pisendame oma eduloo olemust. See märkus puudutab e-hääletuse tähtaja reguleerimist. Meie jaoks on oluline, et me tegeleksime valimisseaduste puhul märksa olulisemate küsimustega. Selle koosseisu ajal on juba mitu aastat venitatud valimisringkondade arutelu. Olukord on haldusreformi tulemusena ju muutunud ja regulatsiooni tuleks muuta.

Teiseks, meie kohaliku omavalitsuse valimise seadus, Riigikogu valimise seadus ja Euroopa Parlamendi valimise seadus on sisuliselt üks ja sama tekst väikeste erinevustega, aga me ei ole võimelised seda regulatsiooni ühe katuse alla tooma. Natuke piinlik on!

Kolmandaks, meie jaoks on väga oluline teema see, kuidas me kaasame ja motiveerime oma sõna ütlema neid meie inimesi, kes elavad väljaspool Eestit. Need inimesed ei ole ju Eestile adjöö öelnud oma

surmani, nad on eemal teatud elulistel põhjustel. Meie jaoks on oluline küsimus, kuidas neid seotuna hoida ja selle hoidmise toel tuua tagasi meie ühiskonda, meie riiki. Aga me ei tegele nendega, vaid anname endiselt signaali, et meie ei vaja teid ja olge seal, kus te olete.

Neljandaks toon välja, et meil on vaja hoopis e-teenuste edasiarendamist, näiteks mobiil-ID võimaluste laiendamist. Me mäletame ju äsjast ID-kaardiga seotud probleemi. Mina jäin sellest puutumata tänu sellele, et mina kasutan mobiil-ID-d ja ma usaldan seda süsteemi. Ma usaldan ka Eesti ID-kaardi süsteemi. Miks praegune koalitsioon ei usalda, see on minu jaoks arusaamatu.

Ma kutsun teid üles lollusega mitte kaasa minema, vaid leidma lahendusi, kuidas muuta valimised usaldusväärsemaks ja mobiilsemaks, et kõik meie inimesed oleksid kaasatud ja tunneksid, et nende häälel on kaalu. Aitäh!

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel.

15:05 Martin Helme

Lugupeetud asespiiker! Head kolleegid! Meie ka ei toeta seda eelnõu. Aga enne veel, kui nüüd kõik keskerakondlased hakkavad karjuma, et te olete Reformierakonnaga pundis, ütlen ma, et meil on absoluutselt teistsugused põhjused. Erinevalt Külliki Kübarsepast me absoluutselt ei usalda e-valimisi. No lihtsalt ei usalda! See ei ole kontrollitav süsteem. Aga see, mida selle eelnõuga tehakse, ei ole süsteemile usaldamatuse avaldamine, vaid see on lihtsalt mõttetu ninanokkimine kuupäevadega, mis ei muuda mitte midagi. See ei muuda e-valimiste süsteemi turvalisemaks. Auk, mis eksisteerib hetkest, mil serverisse tulnud hääled võetakse pulga peale ja viiakse valimiskomisjoni – see auk ei kao. See auk ei kao! Info, mis jõuab sealt serverist valimiskomisjoni, on kontrollimatu. Mitte keegi ei tea. Me peame usaldama ühte inimest, kes jalutab valimisõhtul pulgaga mööda Eestit ringi. Aitäh! Ei usalda! Mina tahan saada valimise õhtul hääli üle lugeda.

Ja ma ei tea, millisest Eesti e-riigi kuvandist või suurest kuulsusest me räägime. Ma ei kujuta ette, maailmas ei ole ühtegi teist riiki, kes nii mittekontrollitavat ja mitteusaldatavat valimissüsteemi harrastaks. Huvitav, kas siis kõik teised riigid on nii lollid, et nad ei saa aru, ja meie oleme nii targad, et me saame aru? Aga see eelnõu ei ole mingisugune umbusaldusavaldus Eesti e-valimissüsteemile. See on lihtsalt kuupäevadega mängimine, et Keskerakond saaks teha näo, et nad on midagi ette võtnud selle oma kümme aastat kestnud joorupiga, et e-valimised on kahtlane süsteem. On küll kahtlane, ainult et täna kahjuks te mitte midagi ette ei võta, et see muutuks natukenegi usutavamaks ja usaldusväärsemaks. Sellel eelnõul ei ole mitte mingit mõtet, seda ei ole mõtet toetada. Aitäh!

15:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Erki Savisaar ütleb välja, mistõttu Eesti Keskerakonna fraktsioon seda seaduseelnõu toetab või ei toeta. Kohe kuuleme.

15:07 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ei saa tegelikult aru, kas me oleme ühte seaduseelnõu lugenud või on meil ees mingid erinevad versioonid. Olles olnud selle eelnõu väljatöötamise juures ja praegugi seda lugenuna olen kindel, et see on väga innovaatiline eelnõu. Me anname juurde väga palju võimalusi, mille tagavad just uued tehnilised lahendused, mis baseeruvad e-hääletuse võimekusel, mis meil on juba olemas. Nimelt, selle eelnõu järgi moodustatakse edaspidi elektrooniline valimisnimekiri, kaob ära paberkujul valimisnimekiri. See elektrooniline valimisnimekiri võimaldab kõigil inimestel hääletada oma valimispiirkonnas ükskõik millises valimispunktis – just nimelt valimispunktis, sest valimisjaoskondi selle eelnõu järgi enam ei ole. Kui me peame tähtsaks mobiilsust, siis need valimispunktid võivad olla mobiilsed. Valimispunkti võib teha näiteks bussi, mis sõidab maapiirkondades külast külla, olles iga päev mõnes külas. See annab väga palju mobiilsust juurde. Kui me räägime turvalisusest, siis turvalisust kui niisugust ei saa seadusesse kirjutada. Siin tuleb läheneda teisiti. Turvalisuse küsimusega me loomulikult tegeleme. Minu meelest ongi valimiste puhul kõige tähtsam turvalisus ja usaldusväärsus ning meil on mõtteid, kuidas teha süsteem läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks.

Need on pikad protsessid, aga üks lahendus oleks teise elektroonilise hääletuse valimisjaoskonna loomine – paralleelselt sellega, mis praegu töötab. Asi käiks niimoodi, et antud hääli loetakse korraga

kahes jaoskonnas. Kui probleeme ei ole, siis tulemused tulevad samad. See suurendab väga palju usaldusväärsust. Me tegeleme sellega, et see võimalus tekiks. Ja mõtteid on veel väga palju. Kindlasti ma ei saa nõustuda väitega, et see eelnõu kuidagi nõrgestab meie e-riigi kuvandit või kahandab e-hääletuse usaldusväärsust. Samas, kui ma mõtlen selle peale, miks on elektrooniliselt hääletamiseks antud kaks korda pikem aeg kui paberil hääletamiseks, siis ma ausalt öeldes ei saa sellest aru. Kas te tõesti leiate, et arvutikasutajad ei suuda arvutit ühe nädala jooksul üles leida, et neil on vaja selleks kaks nädalat? Ma olen arvutikasutaja, ma olen arvutiõpetaja ja ma ütlen teile: ei ole probleemi. Kui ma olen arvutiinimene, siis ma võin arvutit kasutada iga päev, olenemata sellest, kus ma parajasti olen – ükskõik, kas ma olen Eestis või välismaal, on mul internetiühendus mobiilne või mingisugune teistsugune. Nädala jooksul paari klikki tegemine ei ole mingi probleem, selleks ei ole vaja kahte nädalat. Aitäh!

15:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalvi Kõva, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon.

15:11 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ei sea mitte mingil juhul kahtluse alla e-valimiste usaldusväärsust. Me hoopis soovime ja proovime muuta võimalusi, mis e-valimiste abil meie elu lihtsamaks muudavad, veel laiemaks. Selle eelnõu kohaselt luuakse elektrooniline valijaregister, mis annab laiema võimaluse kasutada e-lahendusi ka valimispäeval. Loomulikult oleme nõus Kõlliki Kõbarsepa mõttega, et võiks laiendada ka mobiil-ID kasutamist, aga nagu me teame, kõikvõimalike uute süsteemide testimiseks, proovimiseks on tarvis aega. Loodan, et millalgi tuleb aeg, kus see saal otsustab heaks kiita mobiil-ID kasutamise valimistel. Teine tähtis põhimõte, mis meie fraktsioonil on: kõik inimesed peavad saama valida endale sobilikul viisil. Mul jäi kõrva kriipima Hanno Pevkuri selgitus, miks soovitakse kodus hääletamiseks nii pikka aega: et neid inimesi, kes soovivad kodus hääletada, jääb vähemaks. Meie arvates see nii ei ole. Kui inimesed soovivad eri põhjustel kodus hääletada, siis me peame andma selleks võimaluse. Ja kolmas asi. Siiamaani on valimiste periood tähendanud paari nädalat tralli. Inimesed on küll aru saanud, kunas mis moel hääletada saab. Kui nädala jooksul saab valida nii e-hääletuse kui tavahääletusega, siis see muudab meie arvates valimissüsteemi selgemaks ja paremaks. Nii et Sotsiaaldemokraatlik Erakond kindlasti seda eelnõu toetab. Meie arvates see ei ole mingi väikene nipet-näpet muudatus valimisprotsessis. Aitäh!

15:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 400 lõpphääletus. Valmistame hääletuse nagu kord ja kohus ette. Austatud Riigikogu, kuna see eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme palun kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 89 rahvasaadikut. Härra Gräzin, palun!

15:16 Igor Gräzin

Ma olen seda juba paar korda küsinud, aga kuna me räägime täna üksikutest sõnadest, siis ... Tähendab, sa ütlesid ühe lause, milles ma ei saanud ühest sõnast aru. Sa ütlesid, et kuna on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli. Kuidas need asjad omavahel seotud on? Miks me teeme kohaloleku kontrolli, kuna on vaja koosseisu häälteenamust. Kuidas need kaks asja seotud on?

15:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Need on otseselt seotud, Igor. Nüüd sa räägid küll patujuttu! (Naer saalis. Aplaus.) Meie reeglite kohaselt on selliseid seadusi, mille vastuvõtmiseks on tarvis Riigikogu koosseisu häälteenamust. See on üks nendest, Igor.

15:17 Igor Gräzin

Kuidas see on seotud kohaloleku registreerimisega? Koosseisu häälteenamus on siis, kui siin saalis ka ühtegi ei ole. Tähendab, miks peab seda kohalolekut registreerima? Hea, et ma praegu läbi astusin, aga oleks võinud ka mitte ... (Sumin saalis.)

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Ärme laskume väga pikka diskussiooni! Võimalik, et sind ei rahuldanud sõna "kuna". Aga see oli minu lause, mis tulenes tegelikult meie reeglistikust. Valdo Randpere, palun!

15:17 Valdo Randpere

Meil tekkis juba enne Igori küsimust siin vaidlus või vaata et peaaegu kihlvedu teemal, et kui oleks kohalolijaks registreerunud 50 rahvasaadikut, kas sa siis oleksid jätnud eelnõu hääletusele panemata.

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Need asjad ei ole omavahel selles mõttes seotud, et ma oleks eelnõu hääletusele pannud igal juhul. Alati võib ju läbi astuda näiteks Igor Gräzin, nagu ta just äsja ütles, ja siis oleks meil 51 inimest olemas. Jürgen Ligi.

15:18 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei jõudnud küsimust maha võtta, see oli umbes samast vallast. Noored Riigikogu liikmed Valdo ja Igor ei tea, et on tegelikult hea tava seda küsida, aga ma oleks tahtnud täpsustada, kas sel juhul hääletamine toimub, kui meid on vähem kohal. Või on siis võimalus hääletamine ära jätta? Aga ilmselt seda praktilist kaalutlust kodukorra koostamisel ei ole arvestatud.

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Loeb see, kui palju on hääletuse hetkel kohal. Me oleme sinuga selles saalis olnud rohkem kui paar aastat ja teame, et sageli on niimoodi, et ollakse kohal, aga ei registreerita ennast kohalolijaks. Mihhail Stalnuhhin.

15:19 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Selles koosseisus me arutame seda teemat neljandat korda. Äkki teeks koolituse Reformierakonna fraktsioonile, see läheks vähem maksma?

15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Arvestame selle ettepanekuga. Valdo Randpere, palun!

15:19 Valdo Randpere

Ma arvan, et Stalnuhhin ajab asjad segamini. Kuna ta ise on siin olnud juba neli koosseisu, siis on ta seda võib-olla eelmistel kordadel arutanud. Aga minu küsimus on: miks me siis teeme üldse seda kohaloleku kontrolli vahetult enne hääletust, kui sellest mitte midagi ei sõltu?

15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolleeg Randpere! Sa tead, et Riigikogu töös on teatud reeglid. Selles saalis on ka kõlanud küsimus, mida me siin üldse teeme. (Naer saalis.) Aga praeguses kontekstis ma ütlen, et nüüd hakkame hääletama.

Austatud kolleegid, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 400. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 52 rahvasaadikut, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

4. 15:21 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu (628 SE) kolmas lugemine

15:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu 628 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Valmistame selle hääletuse ette.

Kas Riigikogu on valmis hääletama? Suur aitäh!

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu 628. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt hääletas 77, vastu 8 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu 628 on seadusena vastu võetud.

5. 15:24 Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (602 SE) kolmas lugemine

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 602 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi läbi rääkida? Palun, Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

15:24 Monika Haukanõmm

Austatud härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Samal teemal rääkisin ma siinsamas kõnepuldis ka täpselt nädal aega tagasi. Ega mul ei ole öelda mitte midagi uut, mida ma poleks öelnud eelmisel nädalal, kuid tahan siiski meelde tuletada põhjust, miks me ei tohiks täna seda seadust vastu võtta. See, mis on toimunud selle eelnõu menetlemise käigus, ei ole Eestile kasulik, sellepärast et haigekassa nõukogu on ülioluline kogu. Haigekassa eelarve on 1/10 Eesti riigi eelarvest, ulatudes üle 1 miljardi euro.

Peale eelmise nädala kõnet heideti mulle ette, et ma teen kuidagi liiga Isamaale ehk endise nimega Isamaa ja Res Publica Liidule. Nad tahtsid oma muudatusega hoopis Riigikogu võimu ja volitusi nõukogus suurendada ehk suurendada nõukogu koosseisu seitsmelt kaheksale, andes ühe täiendava koha sotsiaalkomisjonile, aga kahjuks ei tulnud välja. Juhtus nagu alati: läks hoopis kehvemaks. Seitsme liikme asemel on meil nüüd nõukogus kuus liiget. Kes välja jääb, on loomulikult Riigikogu ja opositsioon. Kellele on see kasulik? Mina ei tea. Aga Eesti demokraatialle, nn tervele mõistusele, tasakaalustatud otsustele see küll kasuks ei tule. See, mis toimus eelmiste nädalate jooksul, on, võib öelda, lausa poliit tehnoloogia kõrgeim klass ning seda ei saa käed rüpes pealt vaadata. Tervishoid ei ole valdkond, kus me peaks tolereerima politikaanlust ehk hämaraid kokkuleppeid ning väljapressimist. Aitäh!

15:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel!

15:27 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Selle eelnõu põhisisu on õige ja me toetame seda. 15-liikmeline haigekassa nõukogu, mis koosneb väga paljude huvigruppide esindajatest, ei ole otsustusvõimeline ega ka piisavalt objektiivne. Aga me ei ole sellest eelnõust vaimustatud, sest tõepoolest see, mis siin hiljem on toimunud – nõukogust on välja visatud Riigikogu ja opositsiooni esindaja –, on olnud inetu. Nii et meie fraktsioonil ei ole kellelgi kohustust selle poolt hääletada, kuigi me ise selle välja käisime: eelmine valitsus selle muudatuse ju algatas. Lihtsalt on väga kummaline, et 12. tunnil tõmmatakse pidurit, topitakse nõukogusse enda esindajat ja kui see inetu välja näeb, siis visatakse lihtsalt välja opositsiooni

esindaja. Tegelikult on kogu sõda igasugustesse nõukogudesse kuulumise teemal olnud ebaaus. See alavääristab ja marginaliseerib Riigikogu. Kui riigieelarvest nii suur osa nii tugevalt ühe sotsiaalpoliitika valdkonnaga seotud raha jagatakse ilma igasuguse võimaluseta opositsioonil ja Riigikogul sõna sekka öelda, siis see lihtsalt ei kõlba. Nii et hääletame igaüks oma tunde järgi – me ei ole eelnõust vaimustatud, aga me toetame nõukogu koosseisu vähendamist. Aitäh!

15:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindajana. Palun!

15:29 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Täpselt nendelsamadel põhjustel, mis eelkõnelejad välja tõid, ei saa me seda eelnõu toetada. Kuidas saab rääkida sellest, et avatus suureneb, kui tegelikult lõigatakse otsustusprotsessist välja Riigikogu opositsiooni esindaja? Vastupidi, avatus ja ausus saab sel juhul ainult väheneda ja sageda saavad just nimelt sellised suunatud otsused, kitsas ringkonnas vastu võetud otsused, tagatoatsused. See käib risti vastupidi demokraatlike protsesside põhimõtetele ja eesmärkidele, mida me kõik siin peaksime silmas pidama. Ilma pikemalt sõnu raiskamata ma kutsun teid üles sellele vastu hakkama, et Riigikogu ei oleks kummitempel, milles süüdistusi me oleme siin ka viimastel nädalatel kuulnud korduvalt. Kutsun teid üles tegutsema ausalt, läbipaistvalt, demokraatlikult ja mitte laskma kängitseda seda avatud ühiskonda, mille poole me pürgime! Aitäh!

15:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Juhtivkomisjoni ettepanekul kutsun mina teid üles selle eelnõu lõpphääletust tegema. Kas Riigikogu on valmis hääletama? Tänan!

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 602. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 49 rahvasaadikut, vastu oli 25, erapooletuid 5. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 602 on seadusena vastu võetud.

6. 15:33 Ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) kolmas lugemine

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Sotsiaalkomisjoni algatatud ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 604 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Kas saal on valmis hääletama? Aitäh!

Panen hääletusele sotsiaalkomisjoni algatatud ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 604. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu toetas 68 rahvasaadikut, vastu oli 1, erapooletuid 4. Sotsiaalkomisjoni algatatud ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 604 on seadusena vastu võetud.

7. 15:35 Autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu (621 SE) kolmas lugemine

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Majanduskomisjoni algatatud autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu 621 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Ma loodan, et te olete nõus, et ma ei anna ettevalmistuseks kahte minutit.

Panen hääletusele majanduskomisjoni algatatud autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu 621. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 64 rahvasaadikut, vastu oli 9, erapooletuid ei olnud. Majanduskomisjoni algatatud autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

8. 15:38 Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (615 SE) kolmas lugemine

15:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 615 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Palun, Hannes Hanso Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

15:38 Hannes Hanso

Head kolleegid! Kolleeg Haukanõmm käis enne siin teie ees ja ütles, et ta nädal tagasi rääkis samas puldis samast asjast. Natukene sama tunne on ka minul enne selle eelnõu hääletust. Aga ma siiski tulin siia, kuna tahan veel kord enne hääletust öelda paar sõna kaitsetööstuse kui sektori tähtsuse kohta. Tahan teile seda meelde tuletada.

See on valdkond, mida on, ma ütleks, peaaegu selle seadusandliku raamistiku kiuste omatahtsi väga süsteemselt ja järjekindlalt edasi arendatud. Meil on üle 110 ettevõtte, kes kaitsetööstuse valdkonnas aktiivsed on. Ma nimetan ka neid sektoreid, kus töö käib: elektrooniline sõjapidamine, energialahendused, isikuvärelust, küberkaitse, laevaehitus, lasersüsteemid, militaarmeditsiin, militaarsõidukid, vaatlussüsteemid, piirikaitse süsteemid, pioneerilahendused, relvastus, laskemoon, robotika, sidesüsteemid, väljaõppevahendid, simulaatorid, erinevad tugisüsteemid, teenused jne, jne. See on valdkond, kus on võimalik saavutada väga suur lisandväärtus. Ei ole nii, et saad puu maha, paned palgi laeva peale ja viid Hiina. See on valdkond, kus kasutatakse *know-how*d, ajusid ja kus ka tööhõive komponent on päris märkimisväärt. Praegu töötab kaitsetööstuse valdkonnas umbes 1100 inimest. Ma väga loodan, et kui me selle seaduse täna siin saalis saame vastu võetud ja see loodetavasti 1. juulil juba jõustub, siis mõne aasta pärast võib siinsamas puldis nentida, et see arv on mitu korda kasvanud. Investeeringusoove on selles valdkonnas väga palju ja potentsiaal selles mõttes erakordselt suur.

Mis on ka oluline, on ekspordikomponent. Üks asi on tööhõive ja teine on see, kui palju me suudame oma tarku lahendusi riigist välja viia, et ekspordisegment kasvaks kõige kiiremini ja me leiaksime üha põnevamaid turge oma toodetele. Ma pean silmas ka turgusid, mis jäävad Euroopast kaugemale ja väljapoole ka Põhja-Ameerikat, kus on meie traditsioonilised partnerid. See on selline valdkond, millel on globaalset haaret palju rohkem kui mingites muudes sektorites.

Ja samuti on väga oluline see, et mida rohkem on meil endal kaitsetööstust, seda turvalisemana saame ennast tunda kriisitingimustes. On hea, kui meil on siin kohapeal olemas moon ja kõik sellised asjad. Tegu võib olla ka eraettevõtetega – eraettevõtteidki suudavad ehk lühikese etteatamise korral toota, mida vaja. Ja seda turvalisemalt me kõik end tunneme. Kaitseväes võetakse kasutusele uusi tehnoloogiaid, relvasüsteemid on märksa moodsamad ja tähtis on ka nende hooldus, et neid saaks ettenähtud elutsükli jooksul kasutada. See on ülimalt tähtis. Ja meie ettevõtetel peab olema võimalus. Kui me selle seaduse vastu võtame, siis ongi võimalik pakkuda neid teenuseid siinsamas Eestis. Selleks, et hooldada jalaväe lahingumasinaid, mida me ostame peaaegu sada tükki, ei pea neid enam välismaale kallitesse hooldustesse toimetama, vaid meie enda ettevõtteid saavad seda teha.

Ma loodan, et nagu me komisjonis leidsime selles küsimuses suure konsensuse, me leiame selle ka siin saalis. Meie fraktsioon kindlasti toetab seda eelnõu. Aitäh teile!

15:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 615 lõpphääletus. See toimub umbes minuti pärast.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse,

lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 615. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 79 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 615 on seadusena vastu võetud ja nagu kuulsite, see jõustub juba paari nädala pärast.

9. 15:45 Liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu (635 SE) kolmas lugemine

15:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu 635 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu 635. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu vastu ei hääletanud keegi, poolt on 76 rahvasaadikut. Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu 635 on seadusena vastu võetud.

10. 15:47 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (599 SE) kolmas lugemine

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Põhiseaduskomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 599 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 599. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 74 rahvasaadikut, vastu ei olnud keegi, samuti ei olnud erapooletuid. Põhiseaduskomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

11. 15:49 Õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu (609 SE) kolmas lugemine

15:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu 609 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun, Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

15:49 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kui kolmandal lugemisel tullakse pulti, siis on selleks kaks põhjust: kas avaldada toetust eelnõule ja öelda, miks kindlasti peaks hääletama selle poolt, või hoopis hakata laitma. Mul on väga hea meel, et seekord ma ei pea tegelema laitmisega, vaid tahan hoopis kiita põhiseaduskomisjoni tehtud muudatusettepanekut, millega antakse õiguskantslerile kaks lisaülesannet. Miks ma sellest täna siia rääkima tulin? Selleks on väga lihtne põhjus. Nimelt, juba 2012. aasta märtsis ratifitseeriti siinsamas Riigikogu suures saalis puuetega inimeste õiguste konventsioon. See oli kuus aastat tagasi ja pärast seda on kuus aastat toimunud tants ümber aurukatla. On lõputult läbi viidud uuringuid, on toimunud analüüse, on tehtud väljatöötamiskavatsusi, lausa seaduseelnõusid on välja töötatud, et lõpuks seadustada konventsiooni artiklis 33 toodud riigi kohustus leida see asutus, kes hakkab tegema järelevalvet konventsioonis toodud põhimõtete rakendamise üle. Selles raamistikus on ülioluline ka see, et see asutus, kes konventsiooni järelevalvega hakkab tegelema, vastaks Pariisi printsiipidele. See nn kümnendana lisanduv ülesanne ongi just selleks, et õiguskantsleri büroo saaks edasi minna sellega, et vastata Pariisi printsiipidele. Mõlemad lisandunud ülesanded on suurepäraseks ning ka üksteist väga tugevalt toetavad.

Konventsioon kohustab riiki loomulikult järelevalveprotsessi kaasama puuetega inimesi ja nende esindusorganisatsioone. Tulemusrikkaks osalemiseks konventsiooni järelevalve protsessis vajavad aga need puuetega inimesed ja organisatsioonid peale seadusandlike muudatuste ka sisulist võimestamist näiteks järelevalve teostamise koolituste abil, et nad oskaksid seda kõike teha. See on suurepärane võimalus saada tasakaalustatud ülevaade, kuidas Eesti riik täidab rahvusvahelise konventsiooniga võetud ülesandeid, ning anda avalikkusele ja ka rahvusvahelistele organisatsioonidele informatsiooni puuetega inimeste olukorrast Eestis.

Täna loodetavasti vastu võetavat eelnõu on kaua oodatud ning mul on tõesti hea meel, et puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõltumatu järelevalve mehhanism luuakse just õiguskantsleri büroo juurde. See on parim valik. See on esimesest hetkest olnud parim valik. Seda enam, et muudatuse esimese osaga antakse ka õiguskantsleri institutsioonile tuge, mille tulemusena on meil lõpuks ometi ka Eestis Pariisi printsiipidele vastav asutus. Samas tahan ma õiguskantslerile südamele panna, et nad lähtuksid oma töös ka artikli 33 lõikest 3, kaasates puudega inimesi järelevalveprotsessi algusest peale. Ma soovin õiguskantslerile ja kogu tema ametkonnale kõige selle juures jõudu ja sära silmadesse. Aitäh!

15:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekul viin läbi selle seaduseelnõu lõpphääletuse ja kui te olete jätkuvalt nõus töötama ennaktempos, siis poole minuti pärast.

Panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu 609. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 65 rahvasaadikut, vastu oli 7 kolleegi, erapooletuks jäi 2. Põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

12. 15:55 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine

15:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun, Jaak Madison Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel!

15:56 Jaak Madison

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Üritan hästi lühidalt teha, pikka juttu ei tule. Konservatiivne Rahvaerakond hääletab loomulikult selle eelnõu vastu ja sellel on mitu põhjust. Esiteks, me ei saa mitte mingil moel nõustuda järjekordse sisserände leevendamisega, millega see eelnõu tegeleb. Me ei saa olla nõus sellega, et sisserändekvoodi alt lähevad välja kõik isikud, kes teenivad n-ö tippspetsialisti palka, sest eelnõu kohaselt kvalifitseerub tippspetsialistiks automaatselt iga isik, kel on olemas vähemalt kahe keskmise kuupalga suurune sissetulek igal kuul. See ei ole veel tingimata tippspetsialist ja selline väga põhimõtteline otsus, mis peab kergendama tööjõu sissetoomist, ei ole mitte kuidagi kooskõlas meie väärtustega, põhimõtetega.

Teine punkt, millega me nõus ei saa olla, on lühiajalise töötamise aja pikendamine. Veel kümme aastat tagasi oli selleks kuus kuud. Vahepeal oli surve seda pikendada ja nüüd on see üheksa kuud, eelnõu kohaselt aga pikeneb aasta ehk 12 kuuni. Seega, kust alates muutub lühiajaline töötamine pikaajaliseks töötamiseks?

Loomulikult ei ole kunagi kõik halb ja must, ent mõned muudatusettepanekud, mis tulid teiseks lugemiseks, on veel hullemad. Üks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liige tegi ettepaneku pikendada lühiajalise töötamise perioodi kahe aastani ja arvata kõik need isikud sisserände kvoodi alt välja. Eks siin ole ka isiklikud huvid mängus. Reformierakonna esindajad põhiseaduskomisjonis tegid aga ettepaneku sisserändekvoot üldse kaotada. Seda seisukohta esindasid nad väga tugevalt. Kahjuks ei ole meie komisjonis ühegi teise erakonna liikmeid, kes oleks natukenegi üritanud olla meiega ühes paadis ja kaitsta Eesti tööturgu, Eesti töötajaid ja Eesti palgakasvu. Ei ole saladus, et need inimesed, iga aasta 5000–7000 isikut, kes tulevad endistest Nõukogude Liidu vabariikidest Eestisse tööjõuna sisse,

rikuvad meie tööturgu, hoiavad lõksus meie palgakasvu ega soodusta mitte kuidagi eestlaste tagasitulekut Eestisse, leevendamaks meie tööjõuprobleemi. Seetõttu on väga kurb näha, et tõenäoliselt ainuke, kes sellele eelnõule vastu hääletab, on Konservatiivne Rahvaerakond. Aitäh!

15:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaanus Marrandi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Palun, kaheksa minutit!

15:58 Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma ei oleks siia muidu tulnud, aga eelkõneleja sõnavõtt ikkagi tingis selle. Tema järeldus, et lisatööjõu Eestisse tulek hoiab palku kinni, on majanduse ABC kohaselt absoluutselt vale. Tegelikuses on täpselt vastupidi. Selline mõtteviis, nagu siin eelkõneleja demonstreeris, tuleneb arvamusest, et turumajanduse korral on ettevõtjad mingisugused pahad kollid, kellel on raha keldris olemas, aga inimestele palka nad maksta ei taha. See on säärane bolševistlik mõtteviis. Tegelikuses on ju hoopis nii, et ettevõtluse, majanduse arengu peamisi takistusi on tööjõupuudus. On ju meil teisalt täiesti olemas majanduse potentsiaal kasvada, see on vaja ära kasutada. Kui meil ei ole inimesi, kes seda tööd teevad, siis see potentsiaal jääb kasutamata. Kui me vaatame Eesti majanduse tootlikkust, siis näeme, et see moodustab 63% Euroopa Liidu keskmisest, Saksamaaga võrreldes näiteks 50%. Et tootlikkust suurendada, on vaja investeerida innovatsiooni ja uutesse tehnoloogiatesse. Et aga investeerida innovatsiooni ja uutesse tehnoloogiatesse, on ettevõtjatel vaja turul raha teenida. Seesama majanduspotentsiaal on vaja ära kasutada selleks, et oleks võimalik raha teenida. Kui tööjõudu ei jätku, siis see toob kaasa olulise tööjõuhinna kasvu ehk palgakasvu. Palgakasv on iseenesest loomulikult äärmiselt positiivne nähtus, ainuke probleem on, et kui ei jätku piisavalt tööjõudu, siis see toob kaasa palgatõusu, mis on suurem kui tootlikkuse kasv, ja innovatsiooniks, investeeringuteks vajalik raha jääbki teenimata. Nii jääb ettevõtete areng seisma, tootlikkus suurenemata ja juba keskpikas perspektiivis jääb kinni ka palgakasv. Palgad ei saa kasvada, sest tootlikkus ei suurene ja palgakasvuks vajalikku raha ei ole võimalik turul teenida. Vähene palgakasv toob kaasa inimeste lahkumise ja tööjõupuudus teravneb veelgi. Ja ongi ring täis.

Normaalselt mõtleb ja plaaniv riik püüab igal juhul selle ringi lõhkuda. Oma regulatsioonides tuleb püüelda sennapoole, et ettevõtluse arengult saaks sääraseid pidurid maha võetud. See peaks olema ettevõtluse ja kogu majanduse ABC.

Praegu ongi Eestis päris tuntav majanduskasv ja on ülimalt loomulik, et ettevõtted peavad saama oma kasvupotentsiaali ära kasutada ja investeeringute abil jõuda uuele arengutasemele, kus on juba tööjõudu vähem tarvis. Jah, Eesti ja kogu maailma majanduses on tulevikus vaja hoopis vähem tööjõudu, aga rohkem haritust ja uusi oskusi. Paraku on Eesti ettevõtlus oma digitaliseerituselt Euroopa Liidu tagumises otsas, tagantpoolt kaheksas. Nii et pikad sammud on veel astuda.

Arenguks on vaja raha teenida ja selleks ongi täiendavat tööjõudu vaja riiki lubada. Riik on nii palju küps küll, et suudab tööjõuturgu kontrollida, kehtestades muu hulgas pikemad tööviisid. Täpsete regulatsioonidega suudetakse tagada ka see, et tööviiside tähtaegade lõppedes siirduvad inimesed oma kodumaale tagasi. Samuti peavad regulatsioonid tagama, et ei jäädaks lihtsalt siia Eesti sotsiaalsüsteemi kasutajaks. Eesti sotsiaaltöösüsteem ei ole küll selline, et see oleks nii ahvatlev, et siia üldse tahetaks jääda.

Kõige olulisem on, et me suudame tekkinud probleemidele otsa vaadata, mitte ajada jaanalinnupoliitikat, peitudes rahvuslike emotsionaalsete hoiakute õhutamise taha. Parem ja kindlam tee on täpsed seadused ja muud regulatsioonid tööjõu riiki lubamiseks, inimeste siit lahkumiseks ja seaduse rikkumise eest karistamiseks. Hoiak, et meile pole kedagi ega midagi vaja, on halb. See on kindlam tee palgakasvu külmumisele ja Eesti majandusarengu külmumisele.

Me ju teame, et renditööjõudu kasutades on teistest Euroopa Liidu riikidest, näiteks Poolast võimalik siia tuua inimesi, kellele saab hoopis väikest palka maksta. Nii kaotame ka maksud, mis võiksid laekuda Eesti riigi eelarvesse. Mõistlikum on mitte kehtestada eluvõõraid piiranguid, korjata Eestile võimalikult palju välistööjõumakse, mis võiksid meile laekuda, ja tagada nii ka hoopis suurem kontroll siia saabunud tööjõu üle. Igal juhul kaob või vähemalt väheneb täpselt fikseeritud reeglite korral ka huvi renditööjõu vastu. Eesti riigieelarvegi saab lisaraha juurde ja majanduskasv hoogustub.

Tänane eelnõu on igal juhul samm edasi, aga see on poolik lahendus. Olen kindel, et tööviiside juurde tuleb õige peatselt tagasi tulla. Õhku jäävad küsimused, kas sisserände piirarv, mida üheski teises

Euroopa riigis niisugusena ei ole, on üldse mõistlik. See on küsimus, mis kerkis ka põhiseaduskomisjoni arutelul. Samuti jäävad küsimuseks mitmed muudki ajalised ja palgalised piirangud. Kui me vaatame praegust Riigikogu koosseisu, siis näeme, et normaalse tööjõu riiki lubamise reguleerimise pooldajate hulk on saalis suurem, kui erinevatest arusaamadest võiks järeldada. Lihtsalt koalitsiooni positsioon on täna selline, et ei ole mõtet lahkkelisid tekitada, ja lepime siis pealegi pooliku lahendusega. Seegi on igal juhul samm edasi. Olen siiski kindel, et nende teemade juurde tullakse tagasi. Kui mitte tänavu sügisel, siis kindlasti järgmises Riigikogu koosseisus. Tänan tähelepanu eest!

16:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Poole minuti pärast toimub lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu toetas 54 rahvasaadikut, vastu oli 7, erapooletuks jäi 2 kolleegi. Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

13. 16:07 Kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (623 SE) kolmas lugemine

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 623 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekul viime läbi lõpphääletuse. Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 623. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt oli 57 rahvasaadikut, vastu hääletas 5, erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 623 on seadusena vastu võetud.

14. 16:09 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (624 SE) kolmas lugemine

16:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 624 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi läbi rääkida? Seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 624. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu toetas 58 rahvasaadikut, vastu hääletas 4, erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 624 on seadusena vastu võetud.

15. 16:11 Jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (633 SE) kolmas lugemine

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Keskkonnakomisjoni algatatud jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu 633 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi läbi rääkida? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekul viime läbi lõpphääletuse.

Panen hääletusele keskkonnakomisjoni algatatud jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise

seaduse eelnõu 633. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 50 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid oli 3. Seaduseelnõu 633 on saanud seaduseks.

16. 16:13 Ülevaade avaliku teenistuse 2017. aasta aruandest

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt: ülevaade avaliku teenistuse 2017. aasta aruandest. Palun ettekandeks kõnetooli riigihalduse ministri Janek Mäggi.

16:13 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel anda ülevaade avaliku teenistuse aruandest ja arengusuundadest ning olulisematest personalinäitajatest möödunud aastal. 2017. aastat võib pidada teguderohkeks nii avalikus teenistuses kui ka kogu valitsussektoris. Terve aasta vältel valmistati ette maavalitsuste tegevuse lõpetamist ja viidi läbi haldusreform. Aasta teises pooles täitsime edukalt Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja ülesandeid. Selle kõrval on toimunud hulk väiksemaid ja suuremaid ümberkorraldusi eri riigiasutustes ning ettevalmistusi tulevasteks ümberkorraldusteks. Avaliku teenistuse 2017. aasta aruandes ei ole piiratud vaid kitsalt avaliku teenistuse arengute ülevaatega. Selleks et anda teile laiem pilt riigis toimuvast, oleme mitme näitaja puhul võtnud luubi alla kogu valitsussektori. Selguse huvides toon ka, milliseid asutusi me valitsussektori all mõtleme ja kuidas valitsussektor jaguneb. Valitsussektor hõlmab seda osa avalikust sektorist, kus oma igapäevaseid toimetusi teevad peamiselt riigieelarvest eraldatud raha eest töötavad inimesed. See jaguneb omakorda keskvalitsuseks, kohalikuks omavalitsuseks ja sotsiaalkindlustusfondideks, milleks on siis töötukassa ja haigekassa. Keskvalitsuse alla kuuluvad ka põhiseaduslikud institutsioonid, sh Riigikogu, riigikoolid, riigihaglad ja sihtasutuse vormis tegutsevad riigi asutatud kultuuriasutused. Keskvalitsuse osaks on ka mõned riigi äriühingud, näiteks Riigi Kinnisvara AS, AS Hoolekandeteenused ja Eesti Liinirongid ehk Elron. Avalik teenistus hõlmab valitsussektori asutustest vaid ametiasutusi ja seda nii terve riigi kui ka kohaliku omavalitsuse vaates. Riigi ametiasutuste avaliku teenistuse personalist ligi kolmandiku moodustavad eriteenistujad – politseinikud, päästjad, vanglaametnikud ja kaitseväelased –, keda kokku oli 2017. aasta seisuga 9923 inimest. Ministeeriumides töötas mullu 2592 inimest, suurimad kohaliku omavalitsuse ametiasutused olid Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu linnavalitsus. Tallinnas töötas 1383 inimest, Tartus 330, Narvas 232 ja Pärnus 173 avalikku teenistujat. Valitsussektor tervikuna 2017. aastal märkimisväärselt ei vähenenud. Valitsussektori keskmine töötajate arv 2017. aastal oli 116 703 inimest, mis on 80 inimest vähem kui aasta varem. Varasema aastaga võrreldes väiksema vähenemise taga oli 124 täiendava töötaja värbamine töötukassasse seoses töövõimereformiga ning Eesti kahe suurima haigla, Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Tartu Ülikooli Kliinikumi personali suurenemine vastavalt 37 ja 108 inimese võrra. Meeles tuleb pidada ka seda, et 2017. aasta keskmistes näitajates ei kajastu veel haldusreformi ja maavalitsuste sulgemise mõju. Kui me vaatame aga avaliku teenistuse numbreid seisuga 1. jaanuar 2018, siis näeme, et paljuski just need ümberkorraldused on toonud kaasa töötajate arvu märkimisväärse vähenemise avalikus teenistuses. 2018. aasta 1. jaanuari seisuga oli avalike teenistujate hulk 1123 inimese võrra väiksem kui 1. jaanuaril 2017. Maavalitsuste sulgemise tõttu kaotas töö 195 avalikku teenistujat ja kohalike omavalitsuste liitumise tõttu oli seisuga 1. jaanuar 2018 töö kaotanud 425 avalikku teenistujat. Maavalitsuste sulgemise ja haldusreformi mõju valitsussektoris kajastub ka 2018. aasta keskmises töötajate arvus, mille me anname Riigikogu uuele koosseisule teada järgmisel aastal samal ajal. Arvestades seda, et Eesti tööeline elanikkond ka järgmistel aastatel väheneb, tuleb nii Eesti valitsusel kui ka teistel valitsussektori osalistel teha pingutusi oma töö ümberkorraldamiseks, et hoida Eesti jaoks soovituslikku olukorda, kus valitsussektori osakaal tööealises elanikkonnas on 12%. Valitsussektori palgatõus oli 2017. aastal samas suurusjärgus kogu tööjõuturu palgatõusuga, see on 6,5%. Valitsussektori palgatõus on saavutatud valdavalt asutuste sisemisi ressursse kasutades: töötajate arvu vähendades ja tööd ümber korraldades. Üldist otsust kogu riigieelarvelist palgafondi suurendada

2017. aastal ei tehtud. Samas ei saa alahinnata eraldi sihtgruppidega käsitletavatele riigitöötajatele eraldatud lisapalgavahendite mõju valitsussektori üldisele palgatõusule, kuna nendesse sihtrühmadesse kuuluvate töötajate arv on suur. 2017. aastaks eraldati palgafondi 3%-liseks kasvuks lisaraha siseturvalisuse ja sotsiaalhoolekande valdkonna töötajatele ning kultuuritöötajatele ja õpetajatele. Lisaraha said ka tervishoiutöötajad.

Valitsussektori keskmine palk oli möödunud aastal 1233 eurot, mis on 12 euro võrra rohkem kui Eesti kogu tööjõuturu keskmine palk mullu. Sektori sees oli keskmisest kõrgem palk keskvalitsuse tasandil ja sotsiaalkindlustusfondides ning keskmisest madalam kohaliku omavalitsuse üksustes. Avaliku teenistuse palga kujundamisel järgitakse Eesti tööjõuturul toimuvaid palgamuudatusi. Selleks et avalikku teenistusse oleks võimalik värvata piisavalt kvalifitseeritud tööjõudu, kes on võimeline pakkuma riigi elanikele kvaliteetset avalikku teenust ning töötama suurema intensiivsusega kui seni, tuleb tagada, et avaliku teenistuse palgad ei jääks tööjõuturul konkureerivates valdkondades pakutavatest palkadest märkimisväärselt maha.

Seekordses avaliku teenistuse aastaaruandes on detailsemalt käsitletud ka soolise palgalõhe teemat. Riigiasutustes on üldine sooline palgalõhe 9,4%, mis on enam kui poole võrra väiksem näitaja kui Eesti tööjõuturu oma tervikuna. Aruandes anname põhjalikuma ülevaate ka horisontaalsest palgalõhest riigiasutustes tööperede kaupa. Kuna riigiasutuste palgapoliitika on detsentraliseeritud, siis on see ülevaade kahtlemata heaks taustamaterjaliks asutuste juhtidele.

Riigi edukaks toimimiseks on oluline, et riigitööl oleks piisavalt hea ettevalmistusega ja kogemustega usaldusväärseid ja pühendunud töötajaid. Selleks tuleb ühelt poolt edukalt värvata uusi inimesi ja teisalt tagada, et personali voolavus ei muutuks ülemäära suureks. Personali kogu voolavus avalikus teenistuses ja hallatavates riigiasutustes oli 15,3% ning vabatahtlik voolavus 7%. Mõlemad näitajad on võrreldes 2016. aastaga veidi suurenenud. Personali kogu voolavus oli mullu kõige suurem kohaliku omavalitsuse ametiasutustes – 21% –, see oli seotud haldusreformiga. Riigiasutustes suurenes mullu märkimisväärselt riigi IT-asutuste personali vabatahtlik voolavus, mis on olnud tingitud suurenevast konkurentsist eraturuga ja palgasurve. Suurenev voolavus kasvatab ka vajadust värvata uusi inimesi. 2017. aastal suurenes ...

Aeg hakkab läbi saama?

16:23 Aseesimees Enn Eesmaa

Ettekandeks on ette nähtud kümme minutit, kuid kokkuleppel istungi juhatajaga on võimalik aega pikendada. Ma olen valmis läbi rääkima.

16:23 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Ma jätan ühe lõigu vahele ja ...

16:23 Aseesimees Enn Eesmaa

Ma pakun kolm minutit juurde.

16:23 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Olgu, ma jätkan siis siit. Avalikus teenistuses on eestlasi 89,2% ja teistest rahvustest teenistujaid 10,8%. Kõige rohkem teistest rahvustest teenistujaid on siseturvalisuse asutustes ja paljud neist on riigitööl olnud enam kui 15 aastat.

2017. aastal jätkusid mitmed olulised reformiprotsessid. Lisaks haldusreformile ja maavalitsuste tegevuse lõpetamise ettevalmistusele jätkus tegevuspõhiste eelarvetele ülemineku ettevalmistus, otseste avalike teenuste kaardistamine, riigimajade projekti ettevalmistus, riigipalgaliste töökohtade pealinnast väljaviimine, tugiteenuste konsolideerumine jpm.

Palju aega ja ressursi võttis Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise korraldamine, mis samas andis paljudele riigitöötajatele hea võimaluse osaleda mitmekesises arendus- ja koolitustegevuses ning omandada kogemusi erinevate ürituste läbiviimisel.

Kokkuvõtteks ütlesin, et riigil ja avalikul sektoril läks mullu hästi ning see oli heas kooskõlas sellega, mis toimus riigis tervikuna. Aitäh!

16:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Avan küsimuste vooru. Tuletan meelde, et igal Riigikogu liikmel on õigus esitada üks suuline küsimus ja pärast läbirääkimistel saavad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Arutelu lõpus me otsust vastu ei võta. Palun, Krista Aru!

16:25 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister, aitäh selle ülevaate eest! Teil jäi ettekandeks aega väheks ja sellepärast ma küsin riigi keskvalitsuse asutatud sihtasutuste kohta. Kas te olete ka jõudnud analüüsida ja hinnata, kuidas riigi asutatud sihtasutustes neile pandud kohustusi täidetakse ja milline on üldse nende osalus kogu avalikus halduses?

16:25 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Suur tänu! Lühikene ja kokkuvõtlik vastus oleks see, et riigi sihtasutused toimivad hästi. Detailsema ülevaate saab siis, kui aruannet ennast lugeda. See on päris paks, 62 lehekülge. Aga ma arvan, et see tegevus on üsna hästi tasakaalus kogu riigisektoris toimuvaga. Ja minu arust oli mullu hea veel see, et me tasandasime mõningaid palgaerinevusi sektorites, kus see kitsaskohaks on olnud. Mõned palgad tulid natukene teistele järele. Nii et ma arvan, et nende sihtasutuste võimekus on tegelikult päris hea. See oleks kokkuvõtlik hinnang.

16:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

16:26 Külliki Kübarsepp

Aitäh! Õnneks teil vastamisel ei ole ajalist piirangut, nii et küsin kohe mitu küsimust. Esiteks, kas te analüüsitate seda, kas palgad on osutatavate teenustega proportsioonis? Mõnikord on tunne, et palganumber on liiga suur – kvaliteetset teenust ei ole. Teine küsimus puudutab Ida-Virumaad. Me oleme siin saalis korduvalt arutanud palgatõuse põhiseaduslike institutsioonide ametikohtade täitmiseks, näiteks võib tuua kohtunikud. Kas te olete analüüsinud ka maakondade kaupa, kas politsei- ja piirivalveametnike palkade tasakaalustatust see palgatõus mõjutab või mitte? Kui stabiilsed need ametikohad on? Sellega ma praegu lõpetan.

16:27 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Õnneks ma jõudsin üles kirjutada. Kõigepealt, kas palgad on teenustega proportsioonis, kas me saame avalikus sektoris piisavat teenust selle raha eest, mis me kulutame? Ma mõistan küsimust nii. Ma arvan, et valdavas osas on vastus jah. Samas on päris palju selliseid kohti, kus riik teeb liiga palju tööd. Kui hästi konkreetne näide tuua, siis liiga palju tööd me teeme minu arvates siis, kui tegu on teatavate dokumentide taotlemise ja haldamisega. Näiteks miks inimene peab minema sünnitunnistust kuskile eraldi registreerima? Miks see ei võiks olla niimoodi, et kui ma juba kuskil olen sündinud, siis mind sisuliselt juba registreeritakse. See on küsimuse üks pool.

Teine pool on, kas me teeme kõiki neid asju, mida me peaksime tegema. Kindlasti on võimalik teenust paremaks muuta. Probleem on muidugi ka see, eriti kui me vaatame kohalike omavalitsuste tegevust, siis selles on ikkagi märkimisväärt ebaühtlust. Seda on näidanud ka minu maakonnaviisiidid, mida on seni olnud neli. Osas maakondades saab – vähemalt mulle on jäänud selline mulje – rohkem teenust ja osas natukene vähem. Ja mõnel pool on vaja hoopis teistsugust teenust. Eile Põlvamaad külastades tekkis meil kohalike juhtidega suheldes selline mõte, et võib-olla meil peaks olema umbes samamoodi, nagu on Ameerika Ühendriikides: eri osariikides on lausa erinevad seadused. Võib-olla meil peaks ka olema niimoodi, et Põlvamaal on võimalik mõnes valdkonnas üks kord ja Ida-Virumaal hoopis teine. Seda saaksid otsustada kohalikud omavalitsused.

Teine küsimus puudutaski Ida-Virumaad – kui mul õigesti meelde jäi, siis seda, kas seal on piisavalt palgad diferentseeritud ja kui on, siis kas see toimib. Ma arvan, et toimib. See, kui nendes piirkondades, kus me tahaksime, et elaks rohkem inimesi, on kõrgem palk, avaldab kindlasti väga positiivset mõju. Küsimus on muidugi stabiilsuses. Riigi usaldusväärsus, ma kardan, et ei ole väga paljudel puhkudel seepärast kuigi suur, et liiga palju on muudatusi ja just selliseid muudatusi, mille korral inimesed tunnevad, et midagi läks nende jaoks kehvemaks. Kui läheb midagi paremaks, siis sellega on kõik alati nõus, aga kui midagi läheb kehvemaks, siis sellega väga nõus olla ei taheta. Meil on vaja suurendada

riigi usaldusväärstust sellega, et tagame sõnapidamise järjepidevuse. Kui inimesed teevad oma elus plaane 10–20 aastaks, siis nad peavad saama uskuda, et riigi sõna peab.

16:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

16:31 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ametnike armee on muljetavaldav: 116 703 inimest. Nende arv vähenes eelmisel aastal ainult 0,5%, samas kui tööeline elanikkond vähenes 0,6%. Minu küsimus on: kes olid need õnnetud 80 valitsusametnikku, kes pidid oma töö kaotama?

16:31 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Tegelikult kui vaadata avalikku teenistust, siis see vähenemine oli oluliselt suurem: see oli 1123 inimest. Aga kuskilt läks inimesi ära, kuskile tuli juurde. Need kohad, kus inimesi juurde tuli, olid siis Tartu Ülikooli Kliinikum, kus tuli 108 inimest juurde, Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsusala – 74 inimest juurde – ning Välisministeerium – 63 inimest juurde. Arv 80 näitab ainult saldot, mitte tegelikku vähenemist. On asutusi, kus me tahame rohkem teenust. Riigil on väga mitmes kohas pigem teenust juurde vaja. Avalikkus küsib, miks riik seda ei tee, miks ta teist ei tee. Meil on vaja tegevust natukene ümber profileerida ja see protsess eelmisel aastal tegelikult toimuski. Ma arvan, et riik muutus eelmisel aastal palju tõhusamaks. Mis puudutab seda 0,5% ja 0,6%, siis oluline kokkuvõtte tuleb ikkagi haldusreformist. Need numbrid ma juba lugesin ette. Aga milline pilt avaneb reaalses elus, see selgub juba järgmise aasta aruandes.

16:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Jaanson.

16:33 Jüri Jaanson

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Tunnen huvi, milline muutus on eelmisel aastal toimunud puudega inimeste avalikus teenistuses hõivatuse vallas. Juhin tähelepanu, et 2017. aastal ehk mullu käivitus täielikult töövõimereform, mille kava loomisel 2014. aastal sõlmiti hea tahte kokkulepe, et keskvalitsuse tasandil ehk siis ministeeriumides võetakse viie aasta jooksul tööle 1000 puudega inimest ehk siis 200 inimest aasta kohta. Kuidas sellega lood on? Mis muutused on toimunud? Kas olete kursis? Ütlen lisamärkusena, et eelmisel aastal Jaak Aab ei osanud sellele küsimusele vastata, aga ta lubas ministeeriumis uurida. Kahjuks mingit tulemust ei tulnud. Võib-olla ministeerium on siiski midagi uurinud.

16:34 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Ma tean, et see protsess toimub selles suunas, nagu oli kokku lepitud. Aga ma repliigi korras lisan, et alati, kui seatakse mingi numbriline eesmärk, siis see sõltub väga palju keskkonnast ja muudest lisateguritest. Ent mitu töökohta täpselt tänase seisuga on juurde tekkinud, selle vastuse ma lootan nädala jooksul kirjalikult saata.

16:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Enn Meri.

16:35 Enn Meri

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Härra minister, te vastutate ju ka riiklike töökohtade kolimise eest üle Eesti. Üks osa sellest on teie asi. Ma tulen nüüd Saaremaale ja vaatan, mis seal on toimunud. Maavalitsus on ära kolinud – see on muidugi õige asi –, aga on ka Politsei- ja Piirivalveametis töökohti kadunud. Juurde ei ole vist mitte kui midagi tulnud. Ma küsin teie käest: kas ei oleks võimalik, et merega ja merendusega seotud ametkonnad, nagu on näiteks TS Laevad ja Veeteede Amet, koliksid Saaremaale? Mis nendel on Tallinnas teha? Kas te niisugust asja olete kaalunud?

16:36 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Alustan Veeteede Ametist ja ütlen, et ka hiidlased tahavad seda enda juurde meelitada. Ma ütlesin, et kui te sellega hakkama saate, siis mina toetan. Kui hiidlaste ja saarlaste vahel tekib konkurents, siis ma ei tea, kumba valida – see saab olema raske. Mis puutub TS Laevadesse, siis siin võib saada takistuseks asjaolu, et tegemist on börsiettevõttega ja niisuguste protsesside kokkuleppimine võib olla komplitseeritum. Kuigi, kui ma käisin eelmisel nädalal Saaremaal, siis oli juttu, et nad võiksid tõepoolest sinna kolida. Arvan aga niimoodi, et võib-olla üldse selle kolimiste temaatika puhul on natuke vale rõhuasetus. Rõhuasetus on olnud, et inimesi hakatakse kolima kuskile jumal teab kuhu, isegi kui see koht on Saaremaa, mis on väga tore ja armas.

Tegelikult käib ikkagi jutt töökohtadest. Ma olen seda näidet korduvalt toonud, aga toon korra veel, et ka Rootsis loodi töökohti väljaspool pealinna ja nendega kaasa kolis ainult 25% inimestest. See ongi eesmärk. Tallinnas on ju lihtsam tööd leida. Kui sa ei taha Tallinnast ära kolida, siis võid alati endale mingisuguse teise töö leida. Kui sa tahad ära kolida, siis mine. Mina näiteks koliksin hea meelega kohe Valgamaale, kui keegi pakuks mulle seal sellist tööd, mis mulle sobib. Ma arvan, et Lõuna-Eestis on parem elada. Mul on seal isatalu ka, nii et mulle ei oleks väga suur pingutus seda teha.

Mis puudutab ääremaastumiste teemat – ja töökohad on sellega otseselt seotud –, siis eile Põlvas mehed ja daamid tegid mulle selgeks, et mitte ainult minu arvates ei ole nendel oluliselt parem elu kui tallinlastel, vaid ka nende arvates on nendel oluliselt parem elu kui meil siin Tallinnas. Nad tõid välja vähemalt kümme põhjust, miks Tallinnas on suhteliselt kehv elada, alates näiteks sellest, kui kaua peab tööle iga päev sõitma. Nii et minu arvates me peame võtma seda täiesti positiivse programmina. Kes on Tallinnast tüdinud, kolige ära ja tehke töökoht näiteks Valka, mis on väga tore koht.

16:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

16:38 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Teie üleüle-eelmine eelkäija härra Aas ütles ministriks saades, et kui haldusreform on tehtud, siis tema lahkub ja kustutab tule, seda ministrikohta ei ole enam tarvis. Te olete nüüd poolteist kuud ametis olnud ja teil on olnud aega mõelda, kas minna Valgamaale või jätkata. Minu küsimus on see: kas need topeltministrikohad on Eestile tõesti kasulikud olnud või tekitab see ainult täiendavat segadust, vastutuse piiride hägusust ja lihtsalt rahakulu?

16:39 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Arto Aas lahkuski ja kustutaski tule, kuigi haldusreform jäi pooleli. Lihtsalt valitsus vahetus. Aga minu arusaam on selline – ma toetun loomulikult Rahandusministeeriumi analüüsidele, ametnike tehtud tööle ja loetud materjalidele, aga ka enda sisetundele –, et tuleks kaotada mitte ainult need topeltministrikohad, vaid ka ministeeriumid. Ma läheksin silotornide lõhkumise teed. Rootsis see nii on. See ei tähenda, et valitsus peaks jääma väiksemaks. Selle valitsuse liikmete arv, kes siis ametkondi juhib, võiks olla näiteks 15, aga positiivne muutus oleks, et siis ei oleks vaja kolme, nelja, viitteist õigusosakonda, personaliosakonda, IT-osakonda. Osakondi oleks ainult üks ja kõik need inimesed mahuksid ära sinna superministeeriumi majja. Mingit küsimust ei oleks. Kui töökorraldust analüüsida, siis meie majas ehk siis Rahandusministeeriumis on tööülesanded minu arust päris õnnestunud jagatud. Sellises töökorralduses on poliitikud varem kokku leppinud ja igav pole mul kordagi olnud. Paraku mulle on sattunud need kõige ebameeldivamad teemad, mis Eesti avalikus ruumis viimasel ajal üleval on olnud. Ma ei hakka neid üles lugema, aga eks need algavad tselluloositehasest.

16:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Ain Lutsepp.

16:41 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Küsimus puudutab riigiasutuste konkurssidele laekunud avaldusi. Nende avalduste arv on kõvas languses. Muu hulgas puudutab see riigikoole. Teie aruandes on öeldud, et huvi nende töökohtade vastu on vähenenud. Millest on see tingitud? Kas selle taga on mittepiisav konkurentsivõime palk või lihtsalt ei jätku kvaliteetset tööjõudu? Milles on asi?

16:41 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Minu sisetunne ütleb, et avaliku sektori palgatase on adekvaatne. Ma ei ütle, et see palk on hea, aga ma ei ütle ka, et see on halb. See arvestab suurtes piirides seda, mis Eesti tööturul toimub. Meil on mõned majandussektorid, kus on buum. Näiteks võib tuua kinnisvarasektori Tallinnas ja Tartus. Kõik see loomulikult puudutab ka kõiki teisi valdkondi, aga tegemist on hästi suure sektoriga, kus investeringute maht on väga suur ja kus saab tööd väga palju inimesi ka väljastpoolt sektorit. Aga miks nende konkursside populaarsus on langenud? Ma arvan, et mängus on demograafilised protsessid. Meile on hästi teada väljakujunenud mantrad, mida me kogu aeg kordame: me oleme vananev rahvas ja nii edasi. Ma arvan, et see ei ole päris tõsi. Me oleme kahanev rahvas, see on tõsi, aga me pole veel nii vanad midagi. Äsja ma uurisin maailma demograafilisi protsesse ja oli tore lugeda, et Nagano piirkonnas Jaapanis on keskmine eeldatav eluiga naistel 97 aastat, meestel 91 aastat. Ja 80-aastaselt saab veel tööd küll. Nii et selle pärast võib-olla muretseda ei ole vaja. Rohkem tuleks muretseda selle pärast, kas me ikka teeme õigeid asju, korraldame õigeid konkursse. Võib-olla mõnda kohta ei olegi vaja nii palju inimesi palgata.

16:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

16:44 Krista Aru

Austatud härra juhataja! Austatud minister! Lugupeetud rahvaesindajad! Ministri ülevaade avaliku teenistuse 2017. aasta aruandest oli sisukas, ka meile kättesaadav tekst on igati arvude- ja joonisterohke. Ma tahan rõhutada just nimelt, et see aruanne sisaldab küllaltki häid tabeleid, küllaltki head ülevaadet, kui palju on tööl ametnikke, kuidas on nende arv muutunud, millised on palgad, seda ka eraldi naistel ja meestel. Nii et sellele aruandele ei ole tegelikult nagu midagi ette heita. Ülevaade on korrektne ja esitab hulgaliselt arvandmeid. Viimaste põhjal aga oleks võinud esitada rohkem järeldusi. Tahan praegu peatuda mõnel asjal, millest peale minu osa teisigi Vabaerakonna fraktsiooni liikmeid selle aruande puhul puudust tunnevad. Punkt 1: kui on tegemist niisuguse väga olulise aruandega, siis tahaks aru saada eelkõige sellest, mis tüüpi meie riik praegu ikkagi on. Kui me vaatame Arenguseire Keskuse tänasel konverentsil esitatud materjale, siis on selge, et arengustsenaariumid, mida riigile välja pakutakse, on vaieldavad, igati diskuteeritavad. Kuid selleks, et üks riik suudaks ennast määratleda ja selle põhjal hindama hakata, oleks vaja just nimelt sellises aruandes käsitleda riigikorraldust ja riigi enesemääratlust. Mis riik me siis oleme? Me oleme demokraatlik riik. Aga kas me liigume ka hoolekanderiigi poole? Kas me tahame liikuda võrgustunud riigi poole? Siit edasi on järgmine küsimus: mis tüüpi on see riigikorraldus, mida me tegelikult tahame? Selle alusel saame hakata hindama kogu avalikku teenistust – kui suur on ametnike arv jne. Senikaua, kui me kontseptuaalselt ei ole suutelised seda hindama, jäävadki kõik need ülevaated peegeldama seda, et üks tendents on siia poole, teine teisele poole.

Teiseks: keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused. Aruanne oleks võinud ikkagi sisaldada ka hinnangut, millised on keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste kokku lepitud ülesanded, kohustused ning kui hästi on suudetud neid täita. Samuti võinuks rõhutada paikkondlikku eripära. Mulle tõesti väga meeldib, et minister juba teist korda oma sõnavõtus julgeb välja tuua, et Eesti väärib ka oma väiksuse juures tegelikult paikkondlike erisuste tunnistamist ja tunnustamist.

Mis veel puudu on? Puudu on ka see, et oleks tahtnud rohkemat ja julgemat riigi asutatud sihtasutuste teenuste ülevaadet. Millised on osutatavad teenused? Kuidas need toimivad? Kas me saame olemasoleva dubleerimisega rahul olla? Ma nimelt väidan, et dubleerimist on selles sektoris küllaltki palju. Me pole jõudnud selle vaatluseni.

Aga kõige suurem puudus on see, et tegelikult teenuste kvaliteedi moment on üldse jäänud kajastamata. Meil on head arvud, meil on hea alus, aga me peaksime julgema sellest oma aruannetes ja analüüsides edasi minna. Probleemid on fikseeritud osaliselt, osa neist on kirja pandud – kas või seesama kaadri volavus, konkursside läbikukkumine ja vähene osavõtt neist –, kuid puudu on just nimelt mõtestamise osa, et kui on probleem olemas, siis kui valmis on keskvalitsus seda lahendama või peaks seda tegema tõesti kohalik omavalitsus.

Nii et kasvamisruumi on – selle analüüsini välja, kuidas ikkagi ministeeriumide tasandil kokkuhoid oleks saavutatav. Selles töös tuleks meil veel palju-palju edasi liikuda. Aitäh!

16:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Liisa Oviir. Palun!

16:49 Liisa Oviir

Hea eesistuja! Head kolleegid! Ma tahan sellest aastaaruandest rääkides esile tuua vaid ühe küsimuse ja see on sooline palgalõhe riigi hallatavates asutustes. Siin on ilusti eraldi peatükk, mis räägib, et kui üldine palgalõhe oli aastal 2017 Eestis 20,9%, siis riigi ameti- ja hallatavates asutustes oli see 9,4%, mis on siis tõesti, nagu siin on ilusti öeldud, poole võrra madalam. Aga kas on põhjust selle tulemusega rahul olla? Võrreldes varasema aastaga on naiste ja meeste palkade üldise erinevuse näitaja kasvanud 0,4 protsendi võrra. Aruandes on välja toodud, et kui keskmistes palkades on erinevus, siis see võib olla tingitud sellest, et ametikohad, kus asutuse mehed ja naised töötavad, erinevad üksteisest vastutuse või keerukuse poolest. Samuti on välja toodud, et meeste osatähtsus tipp- ja keskastme juhtide seas on suurem. Samas on naisi rohkem esmatasandi juhtide, ekspertide ja ka spetsialistide seas, mis tähendab, et naisi tõesti on kõrgetel juhtivatel positsioonidel vähem. Aga miks see on nii? Võtame hariduse – 70% ülikoolilõpetajatest on naised, seega peaks tippjuhtide hulgas rohkem olema pigem naisi, mitte mehi. Nii et tuua selline asi põhjenduseks, miks palgalõhe on endine ja veidike isegi suurenenud, on minu arvates väär.

Mul on hästi hea meel, et Sotsiaalministeerium on sel aastal algatanud soolise võrdõiguslikkuse seaduse eelnõu. Eesmärk on innustada tööandjaid analüüsima palgalõhet ja selle põhjuseid avalikus sektoris, samuti teha sellekohast järelevalvet. See on hästi-hästi oluline. Tegelikult ei ole praegune situatsioon, mida iseloomustab see pea 10%, sugugi selline, millega oleks võimalik rahul olla. Teemaga tuleb edasi tegeleda. Ma omakorda teeksin üleskutse kaaluda, kas mitte laiendada seda ka erasektorile – seda võimalust teha järelevalvet, võimalust analüüsida väga süvitsi, mis on probleemi põhjused. Ühel hetkel jõuame nii ehk igati põhjendatud mudelini, suurema võrdõiguslikkuseni, mis annab ühelt poolt naistele suuremad õigused, suuremad võimalused, aga teisalt võtab teatud kohustused meestelt ära. Nii et kokkuvõttes peaks sellest võitma nii naised kui mehed ehk tervikuna kogu ühiskond. Aitäh!

16:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan arutelu. Nagu juba öeldud, Riigikogu otsust selle päevakorrapunkti puhul ei tee.

17. 16:52 Kodakondsuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (629 SE) teine lugemine

16:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud kodakondsuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 629 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Helmut Hallemaa!

16:52 Helmut Hallemaa

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Annan teile ülevaate kodakondsuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu teise lugemise arutelu põhiseaduskomisjonis, mis toimus 5. juunil. See oli kindlasti töö kiire ja korralik. Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus 30. aprillil. Siin saalis toimus esimese lugemise arutelu 15. mail ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määras saal 29. mai. Ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud ja ka põhiseaduskomisjon ei pidanud vajalikuks ühtegi ettepanekut teha.

Komisjoni esimees Marko Pomerants algatas istungil arutelu seoses sellega, et esimese lugemise ajal tõstatas komisjoni liige Jüri Adams küsimuse, kuidas suhestuvad omavahel kaks lepingut. Üks on keeleõppe leping, mis sõlmitakse välismaalasega, kes soovib kodakondsust saada, ja teine on keeleõppe korraldamise leping, mis siis sõlmitakse korraldava asutusega ehk Siseministeeriumi valitsemisalas oleva rakenduskõrgkooliga, milleks on Sisekaitseakadeemia. Jüri Adamsit huvitas, mida see seadusmuudatus toob kaasa keeleõppe korraldajale ja õppes osalejale. Komisjoni esimees märkis, et see eelnõu annab mõlema lepingu kohta selged vastused. Keeleõppe korraldamiseks sõlmitavas halduslepingus on täpselt lahti kirjutatud, mis nõuetele see leping peab vastama, millised on selle kohustuslikud osad. See hakkab olema sätestatud kodakondsuse seaduse § 8² lõikes 4. Keeleõppes

osalemisel välismaalast puudutavad kohustused on lahti kirjutatud seaduse tulevases §-s 8³. Kuna need paragrahvid sätestavad selgelt kõigi kohustused, siis võimalikud lisandused ei muudaks seadust paremaks. Nii tehti ettepanek seda muudatusettepanekut mitte esitada ja Jüri Adams oli sellega nõus. Meil tuli ka teha ja me tegimegi menetluslikud otsused. Kõigepealt, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, viia läbi teine lugemine ja see lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek viia kolmas lugemine läbi 12. septembril 2018. aastal ja panna siis eelnõu lõpphääletusele. Kõigi nende ettepanekute poolt oli 6 komisjoni liiget: Arto Aas, Helmut Hallemaa, Lauri Luik, Marko Pomerants, Mart Nutt ja Toomas Paur Tiit Teriku asendusliikmena. Kõigi ettepanekute puhul jäi erapooletuks Jüri Adams. Ettekandja määramise otsus oli konsensuslik, selle poolt oli ka Jüri Adams. Ettekandjaks määrati teie ees seisev Helmut Hallemaa. Aitäh!

16:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru, küsimus!

16:56 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas komisjonis oli arutlusel keeleõpetajate olemasolu? Kui oli, siis kui tõsiselt? Keeleõppe korraldamisel on meil ju üks suur takistus olnud keeleõpetajate puudumine. Kas komisjon jõudis ka seda küsimust arutada?

16:56 Helmut Hallemaa

Kindlasti esimese lugemise arutelul see toimus. Teise lugemise arutelu oli just nii lühike, nagu ma ette kandsin. Kõnealune rakenduskõrgkool saab ilmselt selle asjaga hakkama küll. Jah, keeleõpetajaid võiks olla rohkem ja neid võiks rohkem olla ka koolides ja lasteaedades. Nii et tegelikult see probleem on meil muidugi olemas.

16:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis on võimalus kõigil sõna võtta. Seda soovi ei ole. Eelnõu 629 muutmiseks ettepanekuid ei ole esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 629 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

18. 16:57 Perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (652 SE) esimene lugemine

16:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652 esimene lugemine. Põhiettekanne teeb sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Palun!

16:57 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Mul on rõõm olla teie ees minu meelest tänase päeva ühe ülimalt olulise punktiga, nimelt perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga 652. Algatuseks lubage tänada, austatud Riigikogu, selle eest, et eelmisel aastal läbi viidud menetlused samasugusel teemal said õnneliku lõpu ja paljud lapsevanemad saavad juba praegu nautida paindlikumaid võimalusi vanemapuhkuse ja vanemahüvitise kasutamisel. Nüüd aga tänase eelnõu juurde. Selle eesmärk on suurendada vanemate võimalusi töö- ja pereelu ühildamiseks. Selleks soovime luua vanemapuhkuse ja vanemhüvitise süsteemi enam valikuvõimalusi ning soodustada hoolduskoormuse ühtlasemat jaotamist vanemate vahel. Nagu öeldud, see on jätkuks eelmisel aastal Riigikogus vastu võetud seaduseelnõule. Tuletan meelde, et toona me jagasime teema kaheks plokiks, kuna oleme soovinud teha ka hulga tehnilisi muudatusi, mille üle me oleme väga paljude osapooltega läbi rääkinud, et regulatsiooni täpsustada. Need muudatused võiks tinglikult jagada kaheksasse punkti, mida ma lühidalt tutvustan. Esiteks, rasedus- ja sünnituspuhkuse muutmine emapuhkuseks. Eelnõu kohaselt muudetakse senine

140-päevane rasedus- ja sünnituspuhkus 100-päevaseks emapuhkuseks ning seda hakatakse tasustama sünnitushüvitise asemel ema vanemahüvitisega. Ülejäänud 40 päeva viiakse üle vanemahüvitise süsteemi. Seega võimaldatakse lapsevanemal endiselt hoolitseda väikelapse eest kuni lapse 1,5-aastaseks saamiseni ja saada selle perioodi eest ka vanemahüvitist. Senine 140-päevane töötamispiirang on loodud ajal, mil polnud vanemahüvitist, nüüdseks on see aegunud. Eelnõuga kavandatud muudatuste mõjul tekib lapsevanematel rohkem valikuvõimalusi vanemahüvitise saamiseks ja soovi korral osaliselt ka samal ajal töötamiseks.

Teiseks, vanemate vanemahüvitise väljavõtmine samaaegselt ning selle juurde kuuluvad erisused. Eelnõu kohaselt luuakse lapsevanematele võimalus olla 60 päeva koos vanemapuhkusel ja saada selle perioodi eest vanemahüvitist. Sellisel juhul lüheneb vanemahüvitise maksmise koguperiood proportsionaalselt nende päevade võrra, mille eest vanemad said vanemahüvitist samal ajal. Nähakse ette erisus enneaegsete ning kolmikute ja enamaarvuliste mitmikute vanematele, kelle vanemahüvitise maksmise koguperioodi ei vähendata rohkem kui 30 päeva, kui nad on kasutanud võimalust saada vanemahüvitist samal ajal kuni 60 päeva ulatuses. Erisused luuakse ka vanematele, kelle laps sünnib surnult või sureb 30 päeva jooksul pärast sündi. Sellise juhtumi korral võimaldatakse mõlemal vanemal taastuda ja olla 30 päeva vanemapuhkusel ning saada need 30 päeva vanemahüvitist. Kolmas plokk muudatusi: vanemahüvitise väljavõtmine kalendripäevade kaupa. Eesmärk on pakkuda vanematele senisest enam võimalusi väikelapse eest hoolitsemise kõrvalt töötada või hüvitist pikemal perioodil osade kaupa kasutada. Selle tulemusena võivad mõlemad vanemad näiteks töötada osalise tööajaga ja vaheldumisi lapsega kodus olla.

Neljandaks, lapsepuhkuse tingimuste muutmine. Töölepingu seaduse alusel on emal või isal ehk ühel vanemal õigus saada igal kalendriaastal tasustatud lapsepuhkust kolm tööpäeva, kui tal on üks või kaks alla 14-aastast last, ja kuus tööpäeva, kui tal on vähemalt kolm alla 14-aastast last või vähemalt üks alla 3-aastane laps. Puhkusetasu makstakse praegu töötasu alammääralt ja see hüvitatakse tööandjale riigieelarvest. Eelnõu kohaselt luuakse mõlemale toises suhtes vanemale võimalus kasutada kümme tööpäeva ehk kahe vanema peale kokku 20 tööpäeva tasustatud lapsepuhkust iga alla 9-aastase lapse kohta. Seda kümnet päeva saab siis kasutada kuni lapse 9-aastaseks saamiseni. Lapsepuhkuse eest makstakse edaspidi hüvitist, mille suurus on 50% vanemahüvitisest. Puudega lapse vanemal on kuni lapse täisealiseks saamiseni õigus lisaks saada puudega lapse lapsepuhkust täiendavalt 12 tööpäeva aastas. Sarnaselt lapsepuhkuse hüvitamisega seob eelnõu puudega lapse lapsepuhkuse hüvitise vanemahüvitisega senise töötaja keskmise töötasu asemel ning see regulatsioon liigub samasse süsteemi ülejäänud puhkepäevade kohta käiva regulatsiooniga.

Viies plokk, lapsendajapuhkuse tingimuste muutmine. Eelnõu kohaselt muudetakse ka lapsendajapuhkuse ja lapsendaja vanemahüvitise tingimusi. Kui seni oli lapsendajapuhkusele õigus vaid ühel alla 10-aastase lapse lapsendajal, siis nüüd laiendatakse lapsendajapuhkuse ja lapsendaja vanemahüvitise õigust kõikidele lapsendajatele, sõltumata lapse vanusest. Ning seda laiendatakse ka hoolduspere vanematele. 70-päevast lapsendajapuhkust on seni kehtiva seaduse järgi võimalik kasutada 70 päeva ulatuses alates lapsendamise kohtuotsuse jõustumisest. Eelnõuga nähakse ette lapsendajapuhkuse kasutus kuue kuu jooksul alates selle õiguse tekkimisest ehk siis lapsendamisest või hoolduslepingu sõlmimisest. Kui seni hüvitati lapsendajapuhkust ajutise töövõimetushüvitisega haigekassa kaudu, millega kaasnes ka töötamise keeld, siis eelnõu kohaselt hakatakse lapsendajapuhkust tasustama lapsendaja vanemahüvitisega Sotsiaalkindlustusameti kaudu.

Muudatusega soodustatakse vanemliku hooleta laste kasvatamist hoolekandeesutuste asemel peredes. Kuues plokk: väga olulise paindlikkuse suurendamise kõrval pikendatakse erinevatele vanemapuhkustele mineku ja naasmisest etteteatamise tähtajad 14 päevalt 30 päevale, välja arvatud juhtumid, kus asjaolud seda ei võimalda. Näiteks võib tuua enneaegsed sünnitused.

Seitsmes plokk: eelnõu kohaselt ning üldse kogu vanemapuhkuste ja hüvitiste muudatustega on kavas vähendada tööandjate halduskoormust. Nii lapsepuhkuse kui ka isapuhkuse puhul ei pea tööandja enam Sotsiaalkindlustusametilt taotlema puhkusetasude kompenseerimist. Samuti väheneb haigekassa töökoormus, sest puudub vajadus sünnitushüvitise arvestamiseks, väljamaksmiseks ja asjaomaseks andmevahetuseks. Kõiki neid toiminguid hakkab tegema Sotsiaalkindlustusamet ning see tähendab inimese jaoks vaid perehüvitiste, peretoetuste pakkumise aktsepteerimist. Seega saab kogu süsteem olema kõigi jaoks lihtsam.

Ning kaheksas plokk: eelnõus on olemas ka peretoetuste automatiseerimise sätted. Teisisõnu makstakse tulevikus samadele vanematele sündinud teise ja järgmise laste puhul peretoetusi samale

vanemale, kes on neid saanud esimese lapse eest. Sotsiaalkindlustusamet teavitab sellest mõlemat vanemat ja kui nad 14 päeva jooksul ei vasta, loetakse seda nõustumiseks.

Austatud Riigikogu! Olen teile lühidalt selle mahuka, detailide- ja tehniliste nüansside rohke eelnõu tutvustuse esitanud. Ma usun, et teil on selle kohta ka küsimusi, millele ma hea meelega vastan.

17:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuste vooru avab Maris Lauri. Palun!

17:06 Maris Lauri

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Meil oli komisjonis sellest samuti juttu, aga ehk oskate nüüd siin saalis ka seda asja selgitada. Vanemapuhkuse ajal on ühe vanemaga lapsel võimalus oma vanemaga olla kümme päeva koos. Te seletasite komisjonis seda sellega, et kui laps läheb lasteaeda või kooli, siis on tal kohanemiseks seda vaja. Kui lapsel on ainult üks vanem, siis on ta ju oluliselt halvemas seisus. Mõistes seda probleemi ja teades, et on erinevaid vanemaid, mind hämmastab see, et kui eelnõus on kõik need erijuhtumid kirjas, siis selles ei ole juhtumit, kui üks vanematest on surnud või ei hoolitse oma lapse eest. Miks selle toetuse puhul ei arvestata selliseid erijuhtumeid?

17:07 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh selle küsimuse eest! Ma olen nüüd küll mõningases kimbatuses. Te rääkisite praegu vanemapuhkusest, aga ilmselt te tegelikult mõtlesite lapsepuhkust, eks ole. Lapsepuhkusest tõesti me rääkisime ka komisjonis. Võib-olla ma peaks siin rõhutama seda, et sellel eelnõul on lisaks sellele, et me otseselt pakume võimalust lapse eest hoolitseda, hoolduskoormust jagada, ka vanemlust toetav eesmärk. See on põhjus, miks on siin reserveeritud ühele ja teisele vanemale konkreetseid päevad. Seesama lapsepuhkuse teema on viimastel aastatel üsna palju vaidlusi, ka päris ametlikke vaidlusi põhjustanud sellegagi, et vanemad ei ole omavahel suutnud neid puhkepäevi ära jagada ja see, kes need enne välja võttis, on need välja võtnud nii, et teisel vanemal sõnaõigust pole olnud. Lisaks on meil hulga küsimusi tekitanud kärgpered, kus on minu, sinu ja meie ühised lapsed. Kas konkreetne kärgpere on ühe-, kahe- või näiteks kolmelapseline, on palju vaidlusi tekitanud. Nüüdses eelnõus on nähtud ette nõnda, et see puhkus on reserveeritud konkreetsele vanemale.

Meilt on ka küsitud, kuidas riik hakkab kontrollima, kas see vanem, kes need puhkepäevad võtab, tegelikult ikka on lapsega koos. Ei, sellist kontrollivõimalust riigil ei ole – pole olnud seni ega ole ka tulevikus. Kas mingeid erijuhtumeid peaks veel eraldi kaaluma? See on kindlasti teema, mille üle tasub mõelda. Aga kui me vaatame vanemapuhkusi ja vanemahüvitisi, siis ka nende puhul on isale reserveeritud osa. Sedasama isapuhkustki teine pool kasutada ei saa. Aga usun, et eelnõu menetlemise käigus saavad igasugused erijuhtumid veel vaatluse alla võetud ning plussid ja miinused kaalutud.

17:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

17:10 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Aitäh, proua minister, tutvustamise eest! See on väga ilus ja igati hea seaduseelnõu. Eesti Tööandjate Keskliit osales ka aruteludes selle üle. Need etteteatamise ajad on olulised. Tööandjal on vaja ette teada, kui üks või teine lapsevanem hakkab vanemapuhkust kas või mõne päeva kaupa kasutama, nagu see uus paindlik vorm nüüd võimaldab. Kas need etteteatamise ajad rahuldavad ka Eesti Tööandjate Keskliitu ning kaubandus-tööstuskoda, kõiki meie tööandjaid?

17:10 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! Nagu ma eelnõu tutvustamist alustades märkisin, meil oli tõesti väga palju läbirääkimisi huvigruppide, sh loomulikult ka tööandjate esindajatega. Esialgu pakkusid nad veelgi pikemat etteteatamise tähtaega, aga eri osapooli kuulates jõudsime läbi rääkides keskteeni, mis võiks kõiki huvilisi rahuldada.

Aga teie küsimuse peale ma arvan, et peaksin veel rõhutama ja täpsustama ühte asjaolu. Kui jutt on sellest, et lapsevanemal on võimalik tulevikus ka päeva kaupa või üldse mingite lühemate perioodide kaupa vanemapuhkust võtta ja vanemahüvitist saada, siis see ei tähenda tööandjale automaatselt, et ta

peab nõustuma töötaja sooviga olla edaspidi näiteks osakoormusega tööl. See töökorraldus saab ikkagi tekkida kokkuleppel. Ei saa olla nii, et töötaja ütleb, et ma järgmisest kuust hakkan tööl käima kahel päeval nädalas ja ülejärgmisest nädalast kolmel päeval. Kahtlemata on tööandjatel huvi ka osakoormusega töötajaid rakendada, aga see ei saa sündida ühe poole nõudmisel. Peab olema kokkulepe. Kui tööleping on sõlmitud näiteks täiskohaga töö kohta, siis tööandja peab tagama täiskohaga töö ja muud töövormid on võimalikud kokkuleppe korral. Aga praegu, jah, see küsitud 30 päeva on olnud ka tööandjatele vastuvõetav.

17:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

17:12 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Lühikene küsimus: kuidas saada registreeritud elukaaslaseks?

17:12 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Selle kohta on austatud Riigikogu minu teada omal ajal seaduse vastu võtnud.

17:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

17:12 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Ma palun, et te natuke täpsustaksite. See on seaduseelnõuna väga hea algatus: kord muutub lapsevanematele paindlikumaks ja ka tööandjad on üldiselt rahul. Eriti ei ole neid, kes on rahulolematud. Aga miks me tahame, et seadus jõustub alles 1922. aastal? Miks natukene kiiremini ei saa? Aasta 2022 tundub ikka lausa mägede taga olevat.

17:12 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! Ka eelmisel aastal siin saalis vastu võetud seaduse sätetel olid erinevad jõustumistähtajad ja seda ma ütlesin ka komisjonis, et ainuke negatiivne tegur selle eelnõu puhul ongi see, et praeguse kava järgi me ilmselt ei suuda seda varem jõustada. Järgmisel aastal jõustub vaid see osa, tänu millele me saame võimaldada Sotsiaalkindlustusametil samadele vanematele sündinud laste puhul maksta hüvitisi samadele vanematele automaatselt, ilma et nad peaksid uusi avaldusi kirjutama. Ühes mõistlikus e-riigis peaks see küll nii olema.

Aga ülejäänud muudatused nihkuvad tõesti kauge aja taha ning see on tingitud sellest, et paljud nendest muudatustest, ja just nimelt suurtest muudatustest on niisugused, mis jäävad inimesele esmapilgul ehk nähtamatuks. Kõige suurem põhimõtteline muutus on selles, et rasedus-sünnituspuhkuse süsteem liigub ühte vanemapuhkuste süsteemiga. Sellel teemal ongi eelnõu ettevalmistamise ajal peetud kõige suuremad arutelud haigekassa ja sotsiaalkindlustussüsteemide haldajate vahel. Sellega seoses on vaja ümber kujundada mõlema ameti IT-lahendused. Nagu me teame, korraldati uus hange sotsiaalinfosüsteemi loomiseks. Praegu on need tööd järjekorras, nendega tegeletakse. Nii et need jõustumisajad on suures osas tingitud eri süsteemide integreerimisest ja üldse ümbertegemisest.

17:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Maris Lauri, teine küsimus, palun!

17:14 Maris Lauri

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Ma küsin kulude kohta. Teatavasti jääb selle eelnõu kohaselt osa kulusid haigekassal tegemata, nii et haigekassal tekib nagu raha juurde. Kust kohast aga võetakse raha Sotsiaalkindlustusametile, kes hakkab haigekassa asemel neid kulutusi tegema?

17:15 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Selle eelnõu koostamisel ja haigekassa ja Sotsiaalkindlustusameti funktsioonide muutmisel ongi lähtutud olulisest põhimõttest, et muudatus on kuluneutraalne. Kui haigekassal jääb osa kulutusi

tegemata, kui ta enam ei maksa rasedus- ja sünnitushüvitisi, siis selle võrra jäävad talle eraldatavad summad vähemaks ja Sotsiaalkindlustusametile tuleb raha juurde. Tegu on kahe kulureaga: alla 3-aastast last kasvatavate vanemate ravikindlustuse raha haigekassale enam ei eraldata, kuigi need vanemad on haiguskindlustusega kindlustatud, ja teiseks, vähenenud töövõimega inimeste eest makstav kindlustusmakse ei laeku enam haigekassale. Nendele inimestele tagatakse kindlustuskaitse haigekassas vabanevate vahendite abil. Need summad jäävad SKA-le lisandunud kohustuste täitmiseks. Seletuskirjast võib lugeda, et järgitakse just nimelt kuluneutraalsuse põhimõtet. Vajadusel neid sihtgrupe muudetakse, jälgides, et haigekassa ei saaks vähem raha või vastupidi. Nii et kuluneutraalsus peab olema ka edaspidi tagatud.

17:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Heljo Pikhof, palun!

17:16 Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kui me vaatame lapsepuhkust, siis tasu lapsepuhkusel oldud päevade eest kasvab, aga eelnõusse on kirjutatud, et lapsepuhkuse eest makstakse edaspidi hüvitist, mille suurus on 50% vanemahüvitisest. Kas siin on viga?

17:17 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Ei, siin ei ole viga. Nii ongi. Praegu makstakse lapsepuhkust töötasu alammäära ulatuses, mis tähendab seda, et seda puhkust kasutatakse suhteliselt vähe. Selle süsteemi ümbertegemisel vaadati küll seda, et kulud ei kasvaks, aga mõeldi, kuidas siiski teha süsteem selgemaks ja lihtsamaks ning samas ka tõsta hüvitise määra. Hüvitise arvutamise aluseks on tõesti seesama valem, mille järgi arvutatakse vanemahüvitist: pool puhkepäevadele eelnenud aastal saadud keskmisest palgast. Samas jääb ette see põrand, et puhkusetasu ei saa minna töötasu alammäärast madalamale. Erinevate hüvitiste arvutamise süsteem lähebki sarnaseks: seda kasutatakse, kui tegu on lapsendajapuhkusega, vanemapuhkuse ja -hüvitisega ja lapsepuhkuse päevadega. Kõiki neid hüvitisi hakkab Sotsiaalkindlustusamet arvestama ja välja maksma ühesuguste reeglite järgi. Nagu ma juba ütlesin, enam ei käi see tööandja kaudu, vaid Sotsiaalkindlustusamet maksab raha välja otse töötajale.

17:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Urve Tiidus!

17:18 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! See on kahtlemata väga detailne eelnõu, mis arvestab kõiki ühiskonnas väljakujunenud peredega seotud muutusi, näiteks et vanavanemad ei ole alati käepärast, on kõrgpered ja üksikvanemad jne, jne. Ma ei küsi selle seaduse sotsiaal-majanduslike mõjude kohta, vaid palun teil natukene teoretiseerida teemal, missugune mõju on tulevasel seadusel laste emotsionaalsele seisundile ja ka turvatundele.

17:18 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! See on üks äraütlemata sümpaatne küsimus! Seda eelnõu ja ka eelmise aasta eelnõu ette valmistades oli meie läbiv eesmärk toetada nende seadustega perekondi tervikuna – nii lapsi kui ka vanemlust üldiselt. Paindlike võimaluste andmine, isapuhkuse pikendamine, samal ajal puhkusel viibimise võimaldamine ja see, et perekond saab neid otsustusi teha vastavalt oma soovidele ja lapse vajadustele – ma usun, et kõik see loob perele turvatunnet. Üle-eelmise punkti arutelul räägiti siin ka soolisest palgalõhest. Ma arvan, et kui me võimaldame isadel rohkem oma laste juures olla – ja mitte ainult teoreetiliselt, vaid ka praktiliselt –, siis saavad meie tublid emad soovi korral väljakutsetele vastu astuda ja osaleda tööturul sellise koormusega, nagu neile sobib. Sageli on meie noored emad küsitlustes öelnud, et nad ootavad seda, et neil on paindlikud ja pereotsustusest lähtuvad võimalused laste kasvatamisel. Nüüd anname igal juhul meie noortele peredele positiivse signaali. Eraldi plokk, millest ma juba rääkisin, on lapsendajaperede ja

hooldusperede jaoks uue ja palju laiema süsteemi loomine. See peaks tagama, et hooldusperesse jõudnud laps saab selles uues peres, kuhu ta jõuab, palju parema stardi. Sama kehtib lapsendamise kohta. Eriti suur muutus aga on hooldusperede puhul, kellele seni puhkusevõimalus pole laienenud.

17:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande Monika Haukanõmm, sotsiaalkomisjoni – loen, nagu on kirjutatud – aseesimees.

17:21 Monika Haukanõmm

Austatud härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan teile lühikese ülevaate sotsiaalkomisjonis toimunud arutelust selle eelnõu üle. Sotsiaalkomisjon arutas perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu numbriga 652 oma koosolekul 5. juunil. Lisaks komisjoni liikmetele ja ametnikele võtsid arutelust osa eelnõu tutvustanud sotsiaalkaitseminister Kaia Iva ning Sotsiaalministeeriumi perepoliitika juht Pirjo Turk ja ministeeriumi õigusnõunik Jaanus Põldmaa. Sotsiaalkaitseminister tutvustas komisjonile perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, nii nagu tegi seda ka täna siin saalis. Annan teile põgusa ülevaate nendest küsimustest, mis komisjoni liikmetel tekkisid ning millest täna on osaliselt ka siin juttu olnud.

Maris Lauri palus selgitust, kas puhkust võib võtta ka ühe päeva kaupa välja. Ja nagu me juba tänagi kuulsime, Pirjo Turk vastas, et puhkust saab tõesti tulevikus välja võtta ka ühe päeva kaupa, aga selleks, et tööandjatel ei tekiks väga suuri probleeme, on etteteatamise tähtaega pikendatud 30 päevani. Lisaks tahtis Maris Lauri teada veel üht asja. Talle tundus, et seadusesse on sisse kirjutatud tugev diskrimineerimine: lähtutakse sellest, et lapsel on olemas mõlemad vanemad. Ühe vanemaga lapsed saavad ühe kuu võrra vähem tasustatud vanemlikku hooldust ning ka puhkuseperiood on limiteeritud. Pirjo Turk selgitas, et lapsepuhkuse päevade puhul on tegemist individuaalse puhkusega nii emale kui ka isale, need ei ole asendatavad. Muidugi see tekitas meil komisjonis sellist väikest kahinat – ega ei taheta siis soosida seda, et isakandeta laste hulk väga palju ka suureneb? Helmen Kütt täpsustas, et Maris Lauri pidas silmas neid isasid, kelle kohta lapse sünnitunnistusel pole kannet tehtud. Vastus oligi selline, et Sotsiaalministeerium ei taha soosida isakandeta lastele suurema toe määramist, sest varasemad kogemused on näidanud, et siis tekib isakandeta lapsi juurde. Selline vastus tekitas mõningat hämmeldust. Maris Lauri selgitas, et puhkus ei ole ju mõeldud lastele, vaid vanematele ning et vanemad võivad puhkuse välja võtta ning lastega mitte koos olla. See teema kõlas ka täna siin saalis väga selgelt: tõepoolest, mitte keegi ei kontrolli seda ega saagi kontrollida, kes on lapsega parasjagu kodus. See on alati iga lapsevanema enda otsustada ja mitte keegi ei hakka seda kunagi kontrollima. Sellist riiki me ka ei taha, kus keegi käiks kontrollimas, kas ema on mingil ajal kodus või on parasjagu isa kodus. Samas Pirjo Turk lisas, et kui tõesti on selline olukord, et laps on jäänud järelevalveta või tähelepanuta, et keegi teda ei kasvata, sellega on probleeme, siis saab sekkuda lastekaitse. Proua minister täiendas teda, et Sotsiaalministeeriumi poole on pöördutud ka ettepanekuga, et mõlemal lapsevanemal oleks olemas õigus lapsepuhkusele, et oleks just nimelt isapuhkus ja emapuhkus. On ju juhtumeid, kus on vaja ühte lapsevanemat selles mõttes kaitsta, et oleks ka teisel vanemal võimalik lapsega koos olla.

Maris Lauri sõnas, et põhimõtteliselt tekivad eelnõu kohaselt olukorrad, kus üksikvanemaga lapsel ei ole võimalik lasteaeda või kooli minnes saada pikema perioodi jooksul oma vanemate tuge ning erinevalt teistest lastest peab ta leppima lühema vanemliku toe perioodiga. Minister sõnas, et lapsepuhkus on jagatud tõesti vanemate kaupa, et soosida hoolduskoormuse jagamist. Selles mõttes on lapsepuhkus seotud vanemaga, mitte lapsega.

Liina Kersna tõstatas küsimuse, et laps ei ole ju süüdi, kui üks tema vanematest on näiteks surnud, aga tema saab olla puhkusepäevi kasutava vanemaga koos vähem päevi kui lapsed, kellel on mõlemad vanemad. Liina leidis ka seda, et võiks kaaluda erandi tegemist lastele, kellel teist vanemat ei ole. Ühe vanemaga laps on niigi haavatav ning riik ei tohiks teda ebavõrdsesse olukorda panna.

Sotsiaalministeeriumi esindaja Pirjo Turk lausus selle peale, et erandi tegemist võib kaaluda, kuid arvestada tuleb ka seda, et üksikvanema võimalused tööturul ei tohiks lisapuhkuse tõttu halveneda.

Tiina Kangro tõstatas teema, et sotsiaalkomisjon menetles alles natuke aega tagasi puudega lapse vanema puhkusega seotud eelnõu ning arutelul tekkis ka küsimus, ehk peaks puhkusetasu maksma tööandja kaudu. Tiina Kangro leidis, et juba siis oleks tulnud vaadata samm ette. Tema küsimus oli, kas

puudega lapse vanemale jääb kehtima kaks erinevat puhkusesüsteemi, miks neid kahte süsteemi ei võiks ühildada. Ministeeriumi esindaja proua Turk vastas sellele, et puudega lapse vanema puhkusepäevi jääb ikka endiselt 12 päeva aastas ja selle võib ka ühekorraga välja võtta. Skeemid ühildatakse ning puhkust hakatakse tasustama vanemahüvitisega Sotsiaalkindlustusameti kaudu. Tiina Kangro soovis täpsustavalt veel teada, miks ei panda seda hoolduspuhkust samasse skeemi, kui me juba oleme läinud seda teed, et muudame olukorda mõistlikumaks. Minister vastas, et see eelnõu puudutab ainult lapsi, see ei laiene teistele sihtrühmadele ehk siis näiteks täiskasvanutele. Samal teemal arutelu jätkus natuke veelgi. Tiina Kangro selgitas, et puudega laps on ka 18-aastaselt laps ning kõik käib ühe süsteemi järgi, kui aga puudega laps saab täisealiseks, peab tema vanem hakkama teise süsteemi järgi tegutsema. Analoogsed asjad võiksid kuuluda ühe süsteemi alla.

Jüri Jaanson palus selgitada, milline on vanema definitsioon ning kes on õigustatud vanemapuhkust saama. Pirjo Turk sõnas, et vanemapuhkusele on õigus lapse bioloogilistel vanematel. Kui laps on lapsendatud, siis tema kasuvanemad lähevad ka vanematena kirja ning samamoodi on õigus lapsepuhkusele eestkostjatel ja hoolduspere vanematel.

Selle peale komisjoni esinaine Helmen Kütt lausus, et komisjon peab otsustama, kas arutada eelnõu veel korra või teha kohe ettepanek võtta eelnõu esimesele lugemisele 13. juunil. Komisjoni liikmed avaldasid üksmeelset arvamust, et võiksime esimese lugemise nimetatud päeval ära teha, aga kuna tegemist on siiski väga olulise eelnõuga, kus on palju muudatusi, siis peaks muudatusettepanekute esitamise aeg olema piisavalt pikk, et nii huvigrupid kui ka kõik komisjoni liikmed ja fraktsioonid jõuaksid eelnõu korralikult läbi arutada. Kindlasti on oluline, et me jõuaksime kohtuda huvitatud osapoolte ehk siis huvigruppidega. Komisjoni liikmed olid sellega kõik nõus ning nii tehtigi ettepanek, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg võiks olla pikem kui tavaliselt. Seda enam, et eelnõu kohaselt muudetakse rohkem kui 20 seadust. See nõuab pikka läbitöötamisaega ja põhjalikku arutamist. Komisjoni esinaine tegigi ettepaneku, et muudatusettepanekute tähtajaks võiks kehtestada 1. augusti 2018.

Nagu ma ütlesin, komisjon arutas eelnõu ainult ühel koosolekul ning sellelsamal koosolekul võeti ka vastu menetluslikud otsused. Esimene neist oli ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 13. juunil ja esimene lugemine lõpetada. Edasi, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks, nagu ma juba mainisin, 1. august 2018 kell 16.00 ning määrata komisjonipoolseks ettekandjaks Monika Haukanõmm. Kõik otsused võeti vastu konsensusel.

See oli siis lühiülevaade komisjonis toimunud arutelust. Aitäh!

17:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole. Suur aitäh! Avan läbirääkimised seaduseelnõu üldpõhimõtete arutamiseks. Palun, Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

17:32 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Meil kellelgi ei ole korraga kaht elu, et üks on tööelu ja teine pereelu. Need ei kulge omaette, teineteisest lahus. Kui aga perre sünnib laps, saab töö- ja pereelu kokkusõlmimine peaasjalikult naise mureks. Käepärase tõendina võiks tuua, et vanemahüvitise saajate hulgas on ainult 8% isasid ja kõnekeeles kutsutaksegi seda hüvitist emapalgaks.

Mispärast on asjalood meil sellised? On's põhjuseks kivilinenud soorollid, ajast ja arust hinnangud ja hoiakud või ka isade leige huvi oma põnnide vastu? Samas on Eesti naiste tööhõive paljude Euroopa riikide omaga võrreldes juba aastakümneid olnud väga suur ning meie naised annavad oma keskmise haridustasemega silmad ette suurele osale ülejäänud Euroopa naistele ja ka Eesti meestele. Ometi on meeste ja naiste palgalõhe, nagu teame, häbemata suur. Ja üks peamisi tegureid, mis ahendab naiste võimalusi tööturul, ongi lapsed.

Head ametikaaslased! Praegune koalitsioon on välja töötanud kava, kuidas jäika korda paindlikumaks muuta ja soodustada isade suuremat panust laste kasvatamisse. Eesmärk on olnud luua senisest paindlikum vanemapuhkuse ja -hüvitise süsteem, mis toetab vanemate osalust tööturul ning laste kasvatamise jagamist vanemate vahel. Vanemad peaksid saama rohkem ise otsustada, mis just nende pere jaoks on hea, et lapsekasvatamise rõõme ja muresid omavahel jagada. Ka tööelu sujub paremini, kui ema ja isa on ühes paadis, lastest rääkimata.

Alustasime möödunud aasta lõpul, kui seadustasime isapuhkuse pikenemise 30 päevani. Suurendasime võimalust vanemahüvitise saamise ajal muudki tulu teenida ning andsime peredele võimaluse jagada

senine poolteise aasta pikkune hüvitistega kaetud periood oma äranägemise järgi kolmele aastale. Täna arutatava eelnõuga muudame süsteemi veelgi paindlikumaks. Kuna igas eas laps vajab mõlemat vanemat, on tähtis seegi, et ema ja isa saaksid soovi korral ühel ja samal ajal lapsega tegeleda, jagades omavahel osalist töökoormust ning puhkust-hüvitist. Eelnõu kohaselt luuakse lapsevanematele võimalus olla 60 päeva ulatuses koos vanemapuhkusel ja saada selle perioodi eest samal ajal vanemahüvitist. Et pakkuda vanematele enam võimalusi väikelapse eest hoolitsemise kõrval töötada või hüvitist pikemal perioodil osade kaupa kasutada, nähakse eelnõuga ette võimalus maksta vanemahüvitist päevade kaupa. See annab mõlemale vanemale võimaluse töötada näiteks osalise tööajaga ja vaheldumisi lapsega kodus olla.

Veel teinegi tasustatud puhkuse liik tahetakse emale ja isale sobivamaks, soodsamaks teha. Jutt on tasustatud lapsepuhkusest, mida praegu sõltuvalt laste vanusest ja arvust on emale või isale ette nähtud kolm kuni kuus tööpäeva aastas. Kui need vabad päevad jäävad kalendriaasta jooksul kasutamata, lähevad need lihtsalt kaotsi. Pärast reformi oleks mõlemale vanemale ette nähtud kümme tööpäeva tasustatud lapsepuhkust iga lapse kohta kuni lapse 9-aastaseks saamiseni. Puhkust on võimalik kasutada ühes osas või osadena. Nii annaks mitme aasta lapsepuhkuse päevad tallele panna ja ühekorraga välja võtta. Need päevad võiksid marjaks ära kuluda siis, kui laps alles lasteaiaga harjub, kooliteed alustab või kui pere tahab üheskoos reisima minna. Suureneb ka lapsepuhkuse eest makstav hüvitis.

Nagu teada, on kõik uus hästi unustatud vana. Sotsiaaldemokraadid esitasid juba 2010. aastal vanemahüvitise skeemi reformimise eelnõu Riigikogu menetlusse, aga siis jäi asi toppama. Palun kolm minutit juurde!

17:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

17:36 Heljo Pikhof

Ükskord tuli see ära teha niikuinii. Eelnõu kontekstis on oluline märkida, et mitme-setme põlvkonna jooksul on Eesti emad tahtnud perre kahte-kolme last, sündimuskordaja püsib aga visalt 1,6 peal. Mõistagi ei ole paindlikud vanemahüvitise ja vanemapuhkuse võimalused mingi võluvits, mis paneb naised sünnitama. Aga võimalus senisest hoopis paremini töö- ja pereelu ühitada halba ka ei tee. Lapsetoetus on meil viimaks kasvanud, ent tahtmine karjääri teha, eluga joone peale saada on igapäevase leiva teenimise kõrval peamisi tegureid, mis paneb lapse sünnitamist aina edasi lükkama. Põhjamaade kogemused aga näitavad, et peredesse, kus isad on võtnud vanemapuhkust, on sündinud rohkem teisi-kolmandaid lapsi. Ka on vähenenud tõenäosus, et paar lahku läheb, suisa 30%. Mis tahes eas lapsele mõjub isaga veedetud aeg kõigiti soodsalt. Kiireneb lapse füüsiline ja emotsionaalne areng ning paranevad sotsiaalsed oskused. Seda näitavad uuringud. Vähe sellest, mehed, kes oma lastega maast-madalast tegelevad ja hoolitsevad nende eest läbi elu, on ise vähem riski- ja sõltuvusaltid ning elavad üldse kauem kui need, kes on pelgalt rahateenimismasinad või üksikud hundid. Aitäh!

17:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 652 esimene lugemine lõpetada. Määratud ettepanekute esitamise tähtajaks 1. augusti kell 16. Meie kohtume homme kell 10. Kõike head!

Istungi lõpp kell 17.38.